

#ZeroWasteCities

Zero Waste Masterplan —

Zero waste a oběhové hospodářství
v praxi

Obsah

Úvod	5
Od „nakládání s odpady“ k „řízení zdrojů“	8
Příběh města Capannori	11
ČÁST 1 – Co je zero waste?	13
Hierarchie zero waste	17
Hlavní zásady zero waste pro obce	19
Zapojte se	25
Zero waste a oběhové hospodářství	26
Modely zero waste	28
Zero waste a nová témata	32
Legislativa EU o odpadech a oběhovém hospodářství	36

Část 2 – Proč zavádět systém zero waste?	44
<hr/>	
Výhody přístupu zero waste	46
<hr/>	
Kalkulačka úspor	51
<hr/>	
Zero waste: způsob, jak dosáhnout evropských cílů	52
Část 3 – Jak začít	54
<hr/>	
Otázky pro začátek	56
<hr/>	
Možné výchozí scénáře	59
<hr/>	
Scénář č. 1 – Začínáme od nuly	64
Příběh Lublaně	67
<hr/>	
Scénář č. 2 – Máme za sebou první kroky	71
Příběh Argentony	73
<hr/>	
Scénář č. 3 – V rámci Evropy je naše obec průměrná, ale už se neposouváme dál	75
Příběh Pontevedry	78
<hr/>	
Scénář č. 4 – Plníme recyklační cíle EU, ale chceme dělat víc	80
Příběh Contariny	82

Scénář č. 5 – Potřebujeme přejít od spalování k nízkouhlíkovým alternativám	84
Příběh Besançonu	87
<hr/>	
Scénář č. 6 – Jsme turistická destinace	89
Příběh Sardinie	92
<hr/>	
Scénář č. 7 – Nacházíme se v odlehlé venkovské oblasti nebo na ostrově	94
Příběh Sălacey	97
<hr/>	
Část 4 – Další kroky	100
<hr/>	
Zero Waste Europe Academy	103
<hr/>	
Certifikace Zero Waste Cities pro nejúspěšnější evropské obce a Zero Waste Label pro firmy	105
<hr/>	
Část 6 – Závěr	106
<hr/>	

Úvod

Milé čtenářky, milí čtenáři,
města po celé Evropě čelí rok od roku stále většímu tlaku. Napříč různými průmyslovými odvětvími se odehrávají velké změny a čím dál více lidí si začíná uvědomovat, že současné systémy jsou dlouhodobě neudržitelné. Urbanisté musejí hledat způsoby, jak se adaptovat na rychle se měnící podmínky.

Evropa konečně opouští starou koncepci odpadového hospodářství. Průmyslové podniky i politici začínají lépe chápat naléhavou potřebu najít nový přístup řízení zdrojů. Přechod „od odpadu ke zdrojům“ představuje pro města stěžejní úkol, který se odrazí v ekonomice, sociálním systému i v oblasti ochrany životního prostředí. Současně potřebujeme silný venkov, abychom zachovali zemědělskou produkci a dostatek pracovních míst. V sázce je totiž naše budoucnost.

Města jsou místem, kde se bude do značné míry rozhodovat o tom, zda jsme vyhráli, nebo prohráli bitvu proti klimatickým změnám.

António Guterres
generální tajemník OSN

Ačkoli v médiích často převládá skepse, na mnoha místech můžeme sledovat příklady pozitivních změn. Nové technologie a společenské a ekonomické síly mění náš způsob myšlení a nutí města a obce, aby reagovaly na rychle se měnící svět. Inovace přicházejí tak rychle, že je obtížné udržet s nimi krok. Je však vidět, že hospodářství založené na sdílení obnovuje sociální vazby.

Oběhové hospodářství vytváří materiálové banky, díky kterým se výroba může opět vrátit na lokální úroveň a my, občané, budeme moci znovu převzít odpovědnost za svou vlastní budoucnost. Povědomí o dopadu lidské činnosti na životní prostředí se konečně dostalo do veřejné diskuse a lidé jsou připraveni využít příležitosti a přejít k udržitelnějšímu a zdravějšímu životnímu stylu.

Úspěch politiků bude nyní záležet především na tom, zda dokážou nabídnout společnosti správnou vizi a potřebné nástroje k tomu, aby se jí v této nové ekonomice dařilo.

Možná si myslíte, že v posledních desetiletích se udály velké změny. Ale to hlavní nás teprve čeká v následujících deseti letech. Prostřednictvím krize způsobené onemocněním COVID-19 jsme měli možnost trochu nahlédnout na to, jaké změny nás čekají a co se v nadcházejících letech stane běžnou praxí.

V Evropě nyní musíme učinit jeden zcela nový a zásadní krok, a sice změnit způsob výroby a spotřeby tak, abychom radikálně snížili emise a současně zvýšili kvalitu života lidí. V nadcházejících deseti letech budou položeny základy nové, lokální a silné ekonomiky, která není závislá na uhlíku. Cílem není jen přestat zatěžovat naši planetu, ale hlavně na ni vrátit život a zdroje. Je to oslnivý a velkolepý cíl. Ale jak ho dosáhnout?

Na úrovni Evropské unie se v současné době spolu s přechodem k oběhovému hospodářství mění uspořádání veřejného i soukromého sektoru. Pojem oběhové hospodářství označuje takovou ekonomiku, která neplýtvá ani neznečišťuje, ale udržuje výrobky a materiály v oběhu a obnovuje přírodní kapitál našich ekosystémů. O oběhovém hospodářství se nyní hodně mluví a zřejmě se všichni shodneme na tom, že „Evropa, která bude využívat zdroje efektivně“, má velký potenciál. V Bruselu převládá víze, že růst nemusí být závislý na využívání zdrojů, a Evropská unie již začala zavádět legislativu, která má tuto vizi podpořit. Výzvou však zůstává, jak ji uvést do praxe na místní úrovni.

Jsme proto rádi, že právě vychází již druhé vydání této příručky, která pomáhá městům a obcím vytvořit účinný plán zero waste. V tomto aktualizovaném a rozšířeném vydání nastíníme, co přesně znamená koncepce zero waste, jakou má historii a co nabízí do budoucnosti.

Tato metodika je určena pro úředníky místních samospráv, politiky, aktivisty, odborníky na odpadové hospodářství, urbanisty a další zájemce, kteří usilují o ambiciózní proměnu svého města v některé z následujících oblastí:

- řešení odpadové krize nebo změna systému, který přejde od důrazu na nakládání se zbytkovým odpadem k oběhovému hospodářství;
- vytváření pracovních míst a vhodných příležitostí k podnikání pro místní firmy;
- rozšíření udržitelného a zdravého životního stylu;
- postupné odstraňování toxických látek a emisí z výrobků, služeb a infrastruktury;
- vytváření stabilních komunit a oživení mezilidských vztahů.

Ať již zastáváte nějakou veřejnou funkci, pracujete v odpadovém hospodářství, připravujete kampaň zaměřenou na zero waste nebo zakládáte organizaci, tato publikace vám poskytne potřebné podklady pro tvorbu plánu zero waste. Jejím cílem je podpořit vaši cestu k nulovému odpadu a nabídnout vám veškeré nástroje, které jsme vytvořili, abychom vám pomohli plán zero waste realizovat.

Doufáme, že tato příručka bude vaším dobrým rádcem a pomocníkem.

S pozdravem

Joan Marc Simon

výkonný ředitel Zero Waste Europe

Od „nakládání s odpady“ k „řízení zdrojů“

Naše planeta se vždy řídila zásadami nulového odpadu. Tisíce let, až do průmyslové éry, se odpadem nikdo koncepčně nezabýval, protože většinu odpadu, jež civilizace vyprodukovaly, zase použily jako vstupní materiál pro jiné procesy. Hodnota materiálu se udržovala v oběhu tak, jak je tomu v přírodě. Ale to, čeho příroda dosáhla evolucí, musí dnes lidstvo pečlivě plánovat.

Stále více si začínáme uvědomovat, že je na čase přehodnotit náš dosavadní způsob výroby a spotřeby, vytvořit ekosystémové vztahy, které umožní zachovat hodnotu i energii vloženou do zdrojů, a podpořit tak rozvoj a prosperitu civilizace. V koncepci zero waste nejde jen o to, aby hospodářská činnost neničila životní prostředí. Zero waste je především o silné společnosti a zachování a přírodního bohatství pro budoucí generace.

Na přelomu 20. a 21. století byl moderní evropský model odpadového hospodářství nastaven tak, že se z toku odpadu cíleně vybíraly některé hodnotné materiály a zbytek putoval do nově vybudovaných spaloven. Ještě před 30 lety by se tříděný sběr na úrovni 25 % považoval za nedosažitelnou metu kdekoli na našem kontinentu. V důsledku tohoto přístupu byly v Rakousku, Francii, Německu, Nizozemsku i ve Skandinávii vybudovány velké spalovací kapacity.

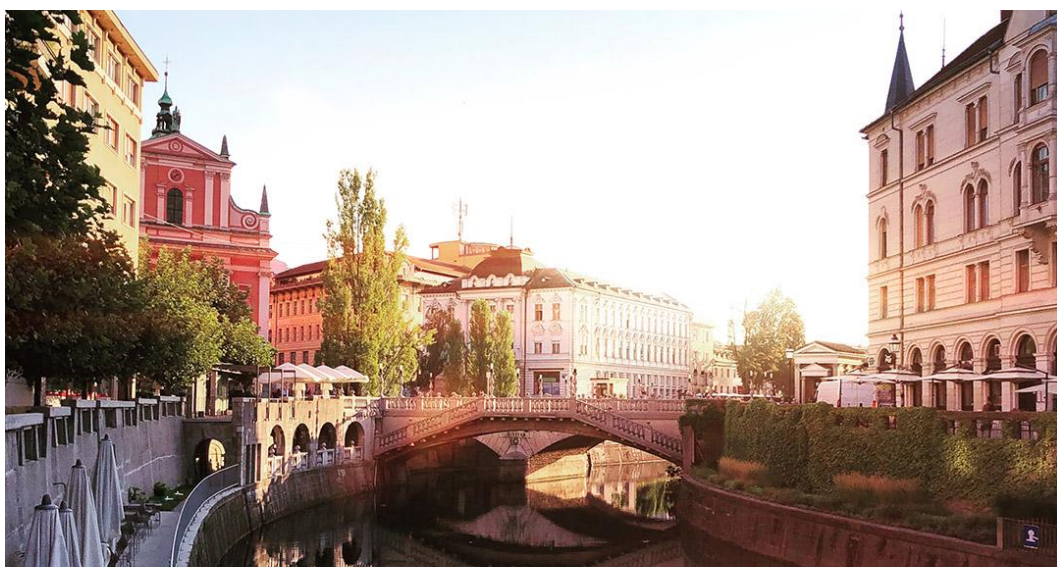
Dnes již víme, že předcházení vzniku odpadu a nové obchodní modely mohou snížit jeho produkci o 30 až 50 %, že podíl tříděného sběru může dosáhnout až 90 % a že tříděný sběr biologického odpadu má nejen environmentální, ale i ekonomický význam.

Proto můžeme v současnosti sledovat přechod z modelu 20. století, který se opíral o nákladnou a vysoce centralizovanou infrastrukturu, k modelu zero waste, jenž funguje na základě efektivních, decentralizovaných a pružných systémů, které nestojí v cestě pokroku spojenému se společenským a technologickým rozvojem.

Úspěch, či neúspěch při plnění evropských cílů v oblasti prevence vzniku odpadu a recyklace bude záviset na způsobu implementace politiky nakládání s odpady na úrovni místních samospráv. Střediskem inovací a boje s odpadem jsou obce, a proto musí přechod k evropskému oběhovému hospodářství začít právě na úrovni obcí. V posledních desetiletích volila města různé cesty – některá z nich mají nakročeno do budoucnosti, jiná bohužel zaostávají.

Porovnáme-li data o nakládání s odpady z měst, která se řídí tradičními modely, s obcemi, jež zvolily nový směr zero waste popsáný v tomto dokumentu, uvidíme, že v množství zbytkového odpadu určeného k likvidaci je mezi nimi obrovský rozdíl. Jeden příklad za všechny: rakouská Vídeň produkuje téměř třikrát více zbytkového odpadu než slovinská Lublaň, a dokonce šestkrát více než italské Treviso.

Obrázek 1: Lublaň je prvním evropským hlavním městem, které zavedlo principy zero waste. Po 10 letech se celková produkce odpadu snížila o 15 %, množství recyklovaného nebo kompostovaného odpadu vzrostlo na 61 % a odpad uložený na skládky klesl o 59 %. Protože koncept zero waste znamená více než pouhé nakládání s odpady, město zlepšilo prevenci vzniku odpadu a opět si stanovilo ambiciózní cíl snížit do roku 2025 objem vyprodukovaného zbytkového odpadu na polovinu.

Cílem odpadového hospodářství ve 20. století bylo minimalizovat bezprostřední škody na životním prostředí. Sběr odpadu a jeho likvidace měly životní prostředí zatěžovat co nejméně. Zero waste je konceptem 21. století, kde místo nakládání s odpady klademe důraz na hospodárné využití cenných zdrojů naší planety.

PRŮNIK ZERO WASTE A URBANISMU

Klíč k uvolnění potenciálu oběhového hospodářství v Evropě mají v rukou města a obce ve spolupráci s dalšími aktéry. Tato příručka je určena především pro města a obce. Představuje nástroj, který jim umožní pochopit, jak koncepce zero waste funguje na místní úrovni, a proměnit vizi oběhového hospodářství v realitu.

DOBRÁ PRAXE

Příběh města Capannori

Itálie

Capannori, Itálie

V roce 2007 se italské město Capannori jako první v Evropě přihlásilo ke koncepci zero waste. Iniciátorem projektu byl Rossano Ercolini, který tehdy stál v čele místního uskupení a nyní zastává funkci ředitele organizace Zero Waste Italy a prezidenta Zero Waste Europe.

Město Capannori se stalo průkopníkem mezinárodního hnutí, které se od té doby neustále rozšiřuje. Tento materiál vznikl na základě bohatých zkušeností a strategií, které byly vyzkoušeny v praxi díky práci několika pokrokových měst a jejich místních skupin.

PŘEČTĚTE SI PŘÍBĚH MĚSTA CAPANNORI (v angličtině)

Seznamte se s dalšími osvědčenými postupy z [měst, která přijala metodiku zero waste](#) (v angličtině).

A person is shown from the side, peeling an orange. The peels are falling into a grey recycling bin. The bin has a white recycling symbol on it. In the foreground, there are various fruits including an orange, an apple, and a slice of watermelon. The entire image has a blue tint.

Co je zero waste?

ČÁST 1

Odpad je jedním z „metaproblémů“ dnešního světa. Denně ho vytváříme a následně se s ním musíme nějak vypořádat. Pouhým odstraněním nepořádku nebo lepším odpadovým hospodářstvím se ale tohoto problému nezbavíme.

Potřebujeme zcela nový přístup, který vyřeší podstatu problému – změní náš vztah ke zdrojům a umožní nám přehodnotit způsob, jakým vyrábíme i spotřebováváme.

Tímto novým přístupem je zero waste.

Cíl této koncepce je pragmatický i vizionářský, a to v místním, ale i globálním kontextu. Principy zero waste jsou inspirované přírodou a systematicky pracují s možnostmi v daném místě. Zaměřují se na trvalou udržitelnost a zachování přírodního bohatství pro budoucí generace.

Naše planeta a ekosystémy si zásady nulového odpadu osvojily naprosto přirozeně cestou evoluce a my, lidé, bychom tuto cestu měli promyšleně následovat. Koncepce zero waste se snaží přehodnotit způsob, jakým vyrábíme i spotřebováváme, aby zůstala zachována hodnota a energie materiálů a zároveň aby civilizace vzkvétala a prosperovala.

Zatímco cílem odpadového hospodářství je přeměnit odpad zpět na zdroje, koncepce zero waste se snaží předejít tomu, aby se zdroje staly odpadem. Zero waste hledá řešení, jak se zbavit odpadu a toxických látek a zefektivnit celý systém. V koncepci zero waste se hodnota materiálů a výrobků zachovává v rámci společnosti, kde se opakovaně používají. Technologie, které neumožňují opětovné využití materiálů, jsou v tomto systému nepřijatelné a měli bychom je postupně nahradit jinými.

Recyklace je sice důležitá pro uzavření cyklu, ale měli bychom ji vnímat pouze jako krajní řešení, protože neřeší problém společnosti, která je odpadem zahlcena.

Podle jediné obecně uznávané definice se koncepcí zero waste rozumí:

„ochrana všech zdrojů prostřednictvím odpovědné výroby, spotřeby, opětovného využití a regenerace výrobků, obalů a materiálů bez spalování a vypouštění do půdy, vody a ovzduší, aniž by docházelo ke znečištění životního prostředí nebo ohrožení lidského zdraví“.

prosinec 2018, [Zero Waste International Alliance](#)

Zero waste je naděje pro budoucnost.

Zero waste je postoj.

Zero waste je více než cíl – je to cesta, která je otevřena pro každého.

Města a obce, restaurace, hotely i jednotlivci na celém světě jsou důkazem, že s filozofií zero waste můžeme změnit svět.

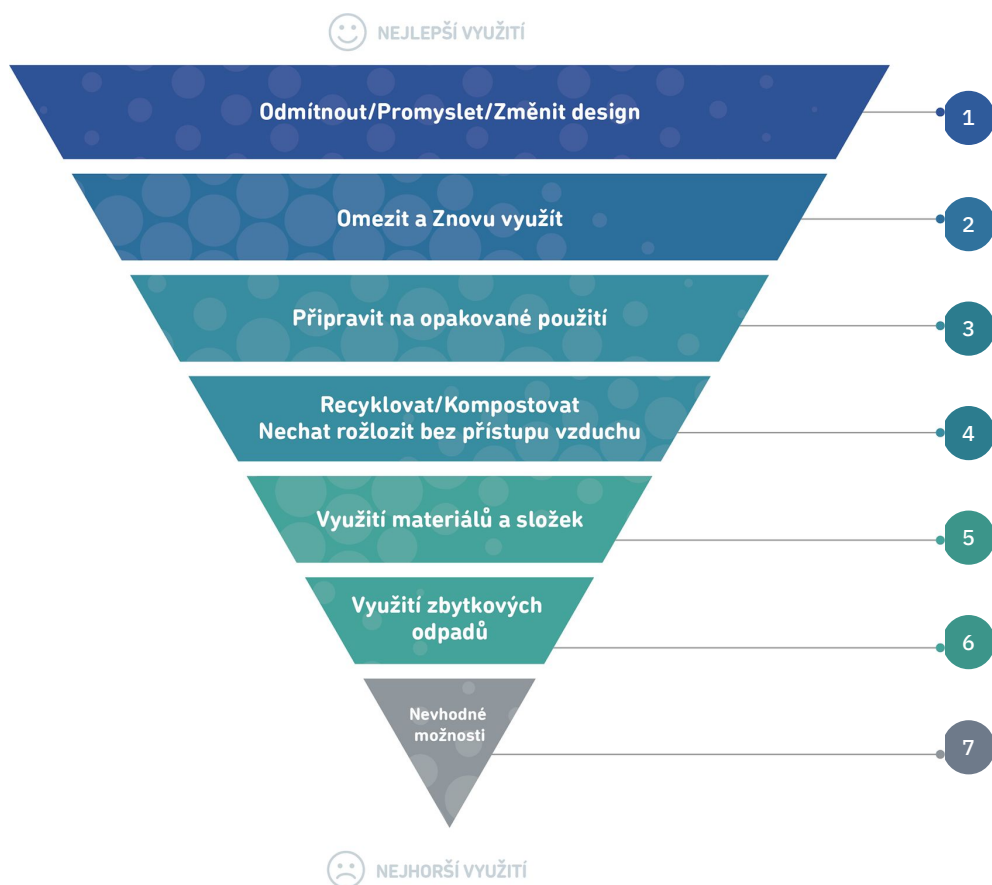

Hierarchie zero waste

Organizace Zero Waste Europe vytvořila hierarchii, která přináší nový pohled na odpad ve společnosti. Důležité je, že tato hierarchie přechází od tradičního odpadového hospodářství k řízení zdrojů a vytváří systémy, které zachovávají hodnotu našich zdrojů v ekonomice pro potřeby současné generace i generací budoucích.

Hierarchie zero waste se liší od evropské hierarchie nakládání s odpady, která má o dva kroky méně. Zero waste přikládá větší význam uchování vysoce kvalitních materiálů a organizaci zpracování zbytkového odpadu, která by se měla změnit v následujících letech.

Níže uvádíme podrobný popis hierarchie – od osvědčených postupů nahoře až po nejméně přijatelné způsoby zpracování odpadu dole.

1

ODMÍTNOUT / PROMYSLET / ZMĚNIT DESIGN

Odmítnout to, co nepotřebujeme, přehodnotit způsob, jakým vyrábíme a spotřebováváme, a navrhnout nové obchodní modely, jiné zboží a vhodnější obaly pro snížení spotřeby zdrojů a produkce odpadu.

2

OMEZIT A ZNOVU VYUŽÍT

Minimalizovat množství, toxicitu a ekologickou stopu každé operace, při níž se výrobky nebo jejich součásti, které nejsou odpadem, znovu použijí ke stejnému účelu, pro jaký byly vytvořeny.

3

PŘIPRAVIT NA OPAKOVANÉ POUŽITÍ

Kontrola, čištění nebo opravy, díky nimž se výrobky či jejich součásti, které se staly odpadem, připravují na to, aby mohly být znovu bez jakéhokoli dalšího předběžného zpracování použity.

4

RECYKLOVAT / KOMPOSTOVAT / NECHAT ROZLOŽIT BEZ PŘÍSTUPU VZDUCHU

Regenerace kvalitního materiálu z vyříděných toků odpadu.

5

VYUŽITÍ MATERIÁLŮ A SLOŽEK

Technologie pro získání nových cenných materiálů regenerací ze směsného odpadu způsobem šetrným k životnímu prostředí.

6

VYUŽITÍ ZBYTKOVÝCH ODPADŮ

Vše, co nelze získat ze směsného odpadu zpět, je před uložením na skládku biologicky stabilizováno.

7

NEVHODNÉ MOŽNOSTI

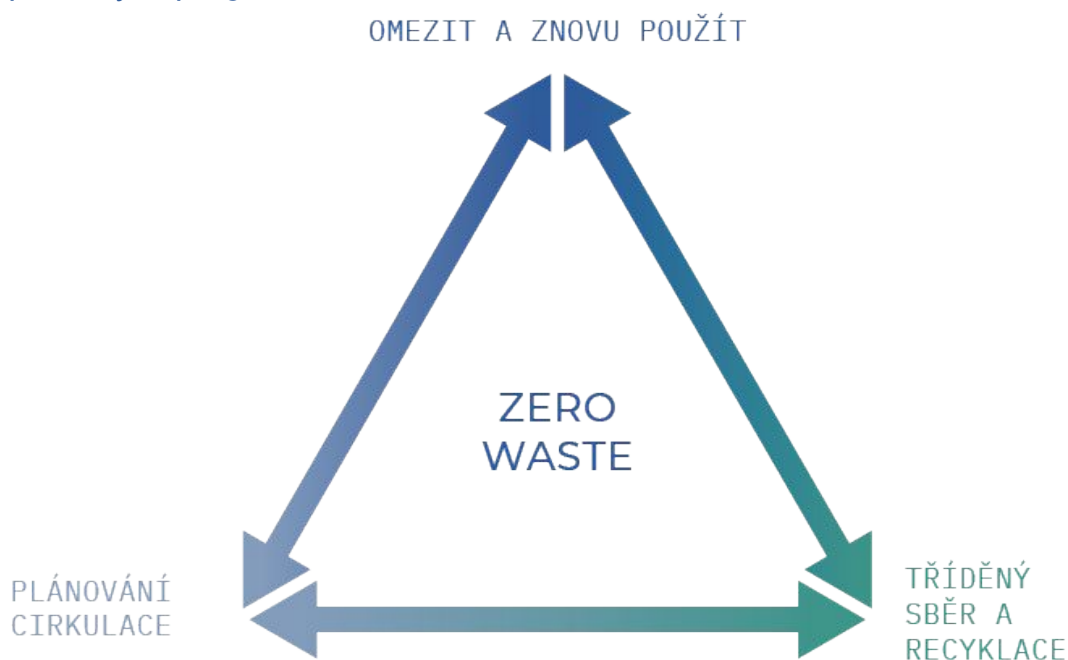
Alternativy, které neumožňují regeneraci materiálu, mají velký negativní dopad na životní prostředí a vytvářejí efekt ustrnutí, což ohrožuje přechod ke koncepci zero waste. Patří sem získávání energie spalováním odpadu, spoluspalování, přeměna plastu na paliva, skládkování nestabilizovaného odpadu, zplyňování, pyrolýza, nelegální skládkování, otevřené spalování a nelegální skládkování.

Obrázek 2: Hierarchie zero waste

Hlavní zásady zero waste pro města

Skutečná implementace principů zero waste probíhá na místní úrovni, tedy v rámci jednotlivých měst a obcí. Právě proto je tento materiál sestaven tak, aby sloužil jako výchozí bod pro města a obce. Je koncipován jako soustava hlavních společných principů, které jsou základem filozofie zero waste a jsou podrobně popsány na stránkách zerowastecities.eu.

Všechny klíčové principy jsme zasadili do místního kontextu. Samosprávy je ve většině případů mohou implementovat do svých politických programů:

Obrázek 3: Klíčové principy koncepce zero waste

OMEZIT A ZNOVU POUŽÍT

Nejlepší odpad je ten, který vůbec nevznikne. Proto je klíčové zaměřit se na předcházení vzniku odpadu, abychom nemuseli posléze řešit jeho likvidaci. V ideálním případě by odpad vůbec neměl vzniknout.

Například plýtvání potravinami lze snížit prostřednictvím vzdělávání či kampaní a pomocí vhodné nákupní strategie v jídelnách, restauracích, hotelech, nemocnicích i domácnostech. Bezobalové prodejny a místní trhy mohou zajistit čerstvé suroviny a současně předcházet vzniku odpadu z obalů.

Většina jednorázových obalů je zbytečná a správným zásahem ze strany měst je lze snadno nahradit. Kelímky na kávu, krabičky na jídlo, lahve na vodu nebo plastová brčka jsou příkladem věcí na jedno použití, jež lze vyměnit za bezodpadové varianty, které neprodukují odpad.

Místní samosprávy hrají v této oblasti klíčovou roli. Mohou například podporovat používání vratných obalů pro nápoje a v místních obchodech zajistit dostupnost látkových plen či bezodpadových hygienických potřeb.

U trvanlivého zboží, jako je elektronika, nábytek či oděvy, je klíčové podporovat opravný, second handy a různé online i offline platformy zaměřené na opětovné používání.

Dalším způsobem, jak pozitivně ovlivnit trh a zabránit vzniku odpadů na místní úrovni, je využití veřejných zakázek, podpora bezpapírových kanceláří či zřízení materiálových bank a veřejných půjčoven.

PLÁNOVÁNÍ CIRKULACE

Výrobky a obaly je třeba navrhovat tak, aby se po skončení své životnosti nestaly odpadem, ale zachovaly si co největší hodnotu. ***Pokud výrobek nelze znovu použít, opravit, renovovat, recyklovat ani kompostovat, měl by být navržen jinak nebo ze systému zcela odstraněn.***

POKUD NEIDENTIFIKUJEME PROBLÉM, NEDOKÁŽEME NAJÍT ŘEŠENÍ.

Současné systémy odpadového hospodářství jsou založeny na tom, že odpad musí „zmizet“ – ať už se odveze do jiné země, uloží na skládku nebo spálí. Tato praxe vytváří iluzi, že problém je neviditelný. A právě z tohoto důvodu zaujímá strategie zero waste opačný přístup: odpad musí být vidět, aby bylo zřejmé, že současné materiály a výrobky v našem systému jsou navrženy nevhodně a neudržitelně. Zero waste se zajímá o to, co zůstane v odpadkovém koši po důkladném vytrídění, a následně navrhuje možná řešení, která tento problém do budoucna vyřeší.

Již ve fázi návrhu by mělo být zřejmé, zda se produkt nebo obal stane součástí biologického cyklu (výrobky určené ke spotřebě), nebo technického cyklu (výrobky určené pro poskytování služeb). Obecně platí, že výrobky a obaly, u nichž je technická a biologická složka propojená, jsou pro současný systém řízení zdrojů zpracovatelné jen obtížně, a proto by se neměly dostat na trh, než bude zřejmé, jakým způsobem se budou třídit a recyklovat.

Některé látky používané ve výrobcích či obalech mohou skutečně poškodit lidské zdraví i životní prostředí. Pokud výrobek nebo obal není navržen tak, aby mohl být bezpečně vrácen do výrobního cyklu, může jeho opakované použití v podobě druhotné suroviny ohrozit technický výkon recyklačních systémů a negativně ovlivnit výrobky, v nichž je recyklovaný materiál obsažen.

Může se stát, že s některými materiály a výrobky určenými pro oběhové hospodářství se systémy sběru a zpracování odpadu nebudou umět vypořádat. V těchto případech by měl výrobce zajistit vlastní systém zpětného odběru a účinnou recyklaci.

TŘÍDĚNÝ SBĚR A RECYKLACE

Jakmile dokážeme zabránit vzniku odpadu změnou výrobních metod a spotřeby a zbylý odpad, jehož vzniku zabránit nelze, bude navržen tak, aby mohl být znovu použit, zbývá už jen jediné, abychom mohli vrátit zdroje zpět do výrobního cyklu: sběr, a to nejlepším a nejčistším možným způsobem, který zachová hodnotu materiálu pro další použití.

Města a obce by měly zavádět účinné systémy sběru, které umožní čisté oddělení různých materiálů. Mezi materiály, které by se měly sbírat odděleně, patří především organické látky (kuchyňský a zahradnický odpad), recyklovatelný odpad, jako je papír, lepenka, sklo a plasty, opakovaně použitelné výrobky a jejich součásti, dále zbytkový odpad, do něhož řadíme vše, co zůstane po vytrídění odpadu.

Současná praxe ukazuje, že míra recyklace tříděného sběru v Evropě dosahuje 80 až 90 % komunálního odpadu. Tímto termínem se označuje veškerý odpad, který produkuje domácnosti, školy a další veřejné instituce.

Největší efekt může mít tříděný sběr biologicky rozložitelného odpadu, jelikož se jedná o obrovské množství materiálu, který lze kompostovat namísto jeho uložení na skládku nebo spálení. Díky tomu se rovněž zvýší čistota ostatních recyklovatelných materiálů, jež si lépe zachovají svou hodnotu pro opětovné použití nebo recyklaci.

Nejúčinnější nástroj pro co nejrychlejší sběr a vytřídění materiálů při co nejnižších nákladech představuje sběr druhotných surovin tzv. ode dveří a zálohování (anglicky označované jako Deposit-Refund Schemes, DRS).

TŘÍDĚNÍ BY MĚLO BÝT LEVNĚJŠÍ A SNADNĚJŠÍ NEŽ JINÉ ALTERNATIVY

Každý systém, který se spoléhá pouze na to, že lidé budou ochotni sami od sebe vyvinout nějaké úsilí, je předem odsouzen k neúspěchu. Je třeba, aby místní úřady motivovaly občany i finančně a nadměrnou produkci odpadu naopak penalizovaly. Zkušenosti z celého světa ukazují, že lidé spolupracují tehdy, když se na návrhu systému mohou sami podílet a jsou v něm zohledněny jejich potřeby.

Na financování systémů tříděného sběru by se měli podílet i výrobci.

Kromě finančních výhod pro občany, které by je měly motivovat ke správnému chování, by se producenti odpadu měli větší měrou podílet na nákladech na sběr a zpracování odpadu, jenž vzniká v důsledku uvádění jejich výrobků či obalů na trh. Výše těchto poplatků by měla být odstupňována podle ekologického dopadu. To znamená, že do nákladů by se mělo promítnout, jak snadno lze určitý materiál nebo výrobek vrátit zpět do výrobního cyklu jako druhotnou surovinu.

Pokud je tříděný sběr prováděn správně, udržují si zdroje svou hodnotu a mohou být recyklovány jako druhotné suroviny. Bude-li k tomu docházet ve velkém měřítku, mohou vzniknout materiálové banky, které nahradí současné lineární způsoby získávání zdrojů. V budoucnu pak bude fungovat systém, v němž bude možné zdroje vytvářet, uchovávat a znovu používat. Zůstanou v oběhu v rámci samotných měst.

ZMĚNA INFRASTRUKTURY V SOULADU S NOVÝM PARADIGMATEM

Systém nakládání s odpady zaměřený na likvidaci, tedy využívající převážně skládky nebo spalovny, by se měl postupně měnit s tím, jak se bude snižovat produkce odpadu a stoupat míra recyklace. V koncepci zero waste hraje nezastupitelnou roli flexibilita a adaptabilita. Plány odpadového hospodářství by proto neměly bránit růstu recyklace, nebo ji dokonce blokovat. Vzhledem k tomu, že se technologie spalování (jak konvenční, tak nekonvenční) nedají adaptovat, není možné budovat další kapacity pro tepelné zpracování odpadu a provoz stávajících byl měl být postupně ukončen.

Zatímco se v místních systémech bude zvyšovat míra opětovného používání, tříděného sběru, recyklace a kompostování a celkové množství odpadu se bude snižovat, dočasným řešením pro frakci zbytkového odpadu je bezpečné skládkování pouze malého množství stabilizovaného zbytkového odpadu, které se bude rovněž neustále snižovat. Aby se skládkování co nejvíce omezilo hned od začátku, je třeba snižovat hmotnost, objem (a rovněž dopad) v důsledku biologické stabilizace další regenerací materiálu ze zbytkového odpadu, což se ukazuje jako proveditelné a stále účinnější tam, kde jsou již zavedeny programy sběru druhotných surovin tzv. ode dveří.

Zapojte se

Dalším klíčovým principem je informovanost a zapojování veřejnosti. Bez toho by byla úspěšná implementace plánu zero waste nemyslitelná. Bez dostatečné informovanosti občanů o bezodpadových metodách bychom změny nikdy nedosáhli. Veřejnost by měla dostat příležitost aktivně se podílet na navrhování systémů řízení zdrojů, které významně snižují produkci odpadu.

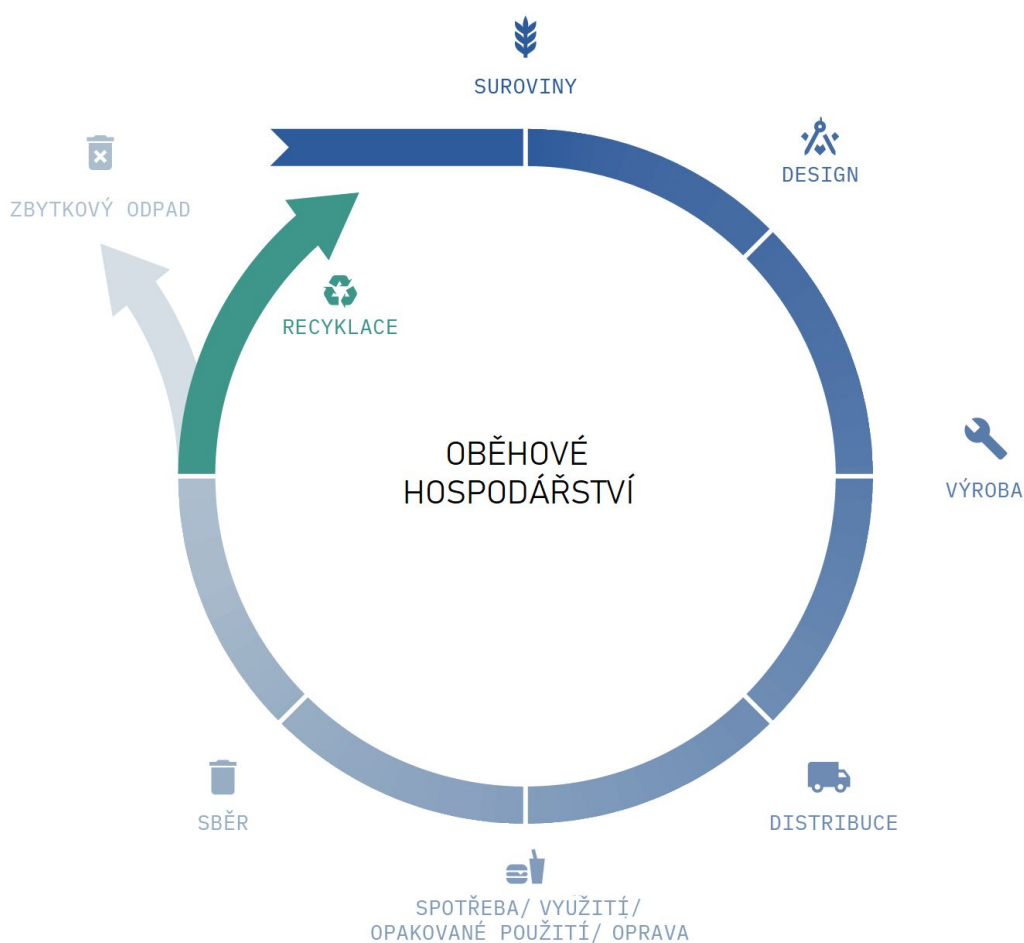
Osvětové kampaně pro veřejnost jsou zásadní pro podporu občanské participace. Města a obce se často musejí vypořádat s demografickými změnami, neboť populace přirozeně stárne a mnoho lidí přichází do měst, ať už natrvalo, nebo za prací. Vzhledem k neustále se měnící demografické situaci v mnoha městech musíme klást větší důraz na vzdělávání a šíření informací, aby se občané mohli zapojit do realizace plánu zero waste. Obce by proto měly podporovat zapojení veřejnosti i vzdělávací aktivity, které jsou základem pro úspěšný a účinný místní plán zero waste.

Pro posun paradigmatu a postupné odbourání odpadu je zásadní informovanost a odborná podpora. Zaměstnanci odboru životního prostředí, místní firmy zajišťující svoz a zpracování odpadu a další zapojené organizace musejí mít přístup k relevantním informacím a vědět, jak se zdroji správně hospodařit. Iniciativy v oblasti vzdělávání a odborné podpory jsou pro implementaci plánu zero waste naprosto klíčové.

Více pozornosti je třeba věnovat také místním podnikatelům, sociálním podnikům a dalším uskupením. Řešení problémů je třeba hledat společně se všemi zapojenými stranami, protože znají místní poměry a hrají důležitou roli v koncepci města, které se chce vydat cestou zero waste.

Zero waste a oběhové hospodářství

Evropa přechází z lineárního modelu na cirkulární model řízení zdrojů a tato změna se musí uskutečnit právě na místní úrovni. Evropská unie dnes již přijala ambiciózní legislativu, která bude od místních samospráv vyžadovat, aby změnily přístup a vypracovaly politiku prevence vzniku odpadu a jeho a opětovného použití, zavedly tříděný sběr ve velkém měřítku a aby se kvalitní recyklace stala pravidlem, zatímco skládkování a spalování bude postupně ukončeno.

Obrázek 4: Schéma oběhového hospodářství

Oběhové hospodářství je systém založený na opětovném využívání, kde vstupní zdroje, odpad, emise a úniky energie jsou minimalizovány v rámci zpomalené, uzavřené a zúžené materiálové a energetické smyčky. Toho lze dosáhnout dlouhodobým plánováním, údržbou, opravami, opětovným použitím, repasováním, renovací a recyklací. Obecně se jedná o protiklad tradičního lineárního modelu ekonomiky založeného na vzorci „vytěž – vyrob – spotřebuj – vyhod“.

Koncepce zero waste dokonale naplňuje vizi oběhového hospodářství. Pomocí této metodiky mohou města a obce začít realizovat principy oběhového hospodářství. Oběhové hospodářství má potenciál vytvořit mnoho nových pracovních míst a dát práci firmám, které se budou zabývat opětovným použitím a recyklací materiálů, jejichž množství je omezené.

Již stovky evropských měst začaly realizovat koncepci zero waste. Místní samosprávy na celém světě se touto praxí inspiroují a přebírají osvědčené postupy, které kladou důraz na zájmy místních komunit.

Musíme se postarat o své vlastní odpadky. Avšak jediný skutečně účinný způsob je odpadky vůbec nevytvářet.

Frans Timmermans

Frans Timmermans, jmenovaný výkonný viceprezident, Green New Deal (Nový zelený úděl), během slyšení Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin (ENVI) Evropského parlamentu, Brusel, 8. 10. 2019

Modely zero waste

STARÁ CESTA = CENTRALIZOVANÉ ŘÍZENÍ ZDROJŮ

Během několika posledních století se evropská města přeměnila z výrobních center na místa spotřeby. S růstem populace ve městech došlo k ještě větší globalizaci výroby a města se stala místem, kde se zdroje prakticky ztrácejí (anglicky označováno jako resource sink).

Lineární model umožnil exponenciální růst dodavatelských řetězců a proměnil města doslova na hřbitovy materiálů. S tím je spojena masivní centralizace moci a infrastruktury do rukou omezeného počtu subjektů a přerušilo se napojení naší společnosti na přímé výrobní cykly.

Většina lidí je dnes zaměstnána ve službách souvisejících se spotřebou, zatímco výroba a procesy odpadového hospodářství jsou odsunuty do geograficky vzdálených oblastí.

V posledních desetiletích má infrastruktura tendenci vyvíjet se spíše do podoby vysoce centralizovaných systémů těžby a řízení zdrojů. Tyto systémy spotřebovávají obrovské množství životně důležitých zdrojů, jako je energie a voda, a zároveň produkují značné množství odpadu a uhlíkových emisí. Pro každý tento „systém“ (továrna, město, nemocnice, škola) se zdroje vyrábějí nebo likvidují daleko od místa, kde probíhá samotná spotřeba.

Centralizované systémy znamenají centralizaci energetických struktur spojenou s vysokými emisemi uhlíku v souvislosti s přepravou zdrojů vyrobených nebo řízených daleko od zdroje spotřeby.

 TRADIČNÍ ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ	 ZERO WASTE
 CENTRALIZOVANÉ	 DECENTRALIZOVANÉ
 NÁKLADNÉ	 VYTVÁŘÍ PRACOVNÍ MÍSTA
 SPALUJE A SKLÁDKUJE ODPAD	 VYHLEDÁVÁ ZDROJE A OMEZUJE ODPAD
 STEJNÉ MNOŽSTVÍ ODPADŮ JE VYHOVUJÍCÍ	 UMOŽŇUJE VYTVÁŘET STRATEGIE KE SNÍŽENÍ MNOŽSTVÍ ODPADU

Obrázek 5: Porovnání tradičního odpadového hospodářství a přístupu zero waste

NOVÝ SMĚR = DISTRIBUOVANÉ ŘÍZENÍ ZDROJŮ

V současnosti pozorujeme, že se do měst opět pomalu vrací výroba a obnovují se vazby mezi výrobou a spotřebou na místní úrovni. Díky novým technologiím, společenským a ekonomickým faktorům a zvyšujícímu se důrazu na efektivitu a odolnost systému nastávají významné změny ve způsobu výroby a dodávek energie, potravin, vody a dalších základních zdrojů.

Díky této decentralizaci budou mít města a obce větší moc a kontrolu nad lokální ekonomikou. A právě o to usiluje přístup zero waste, který jim vrací kontrolu nad řízením zdrojů a dává jim větší vliv na chod místní ekonomiky.

Přístup zero waste pomáhá vytvářet flexibilní systém, který lze přizpůsobit specifickým potřebám dané společnosti – ať už formou podpory komunitního kompostování, zřizováním středisek opětovného použití nebo změnou obchodního modelu s cílem zajistit lokalizaci výroby. V celé Evropě dnes vidíme přínosy tohoto přístupu. Komunity jsou zodpovědné za vlastní hospodaření a pozitivní výsledky ještě upevňují jejich soudržnost.

VIZE

PRO

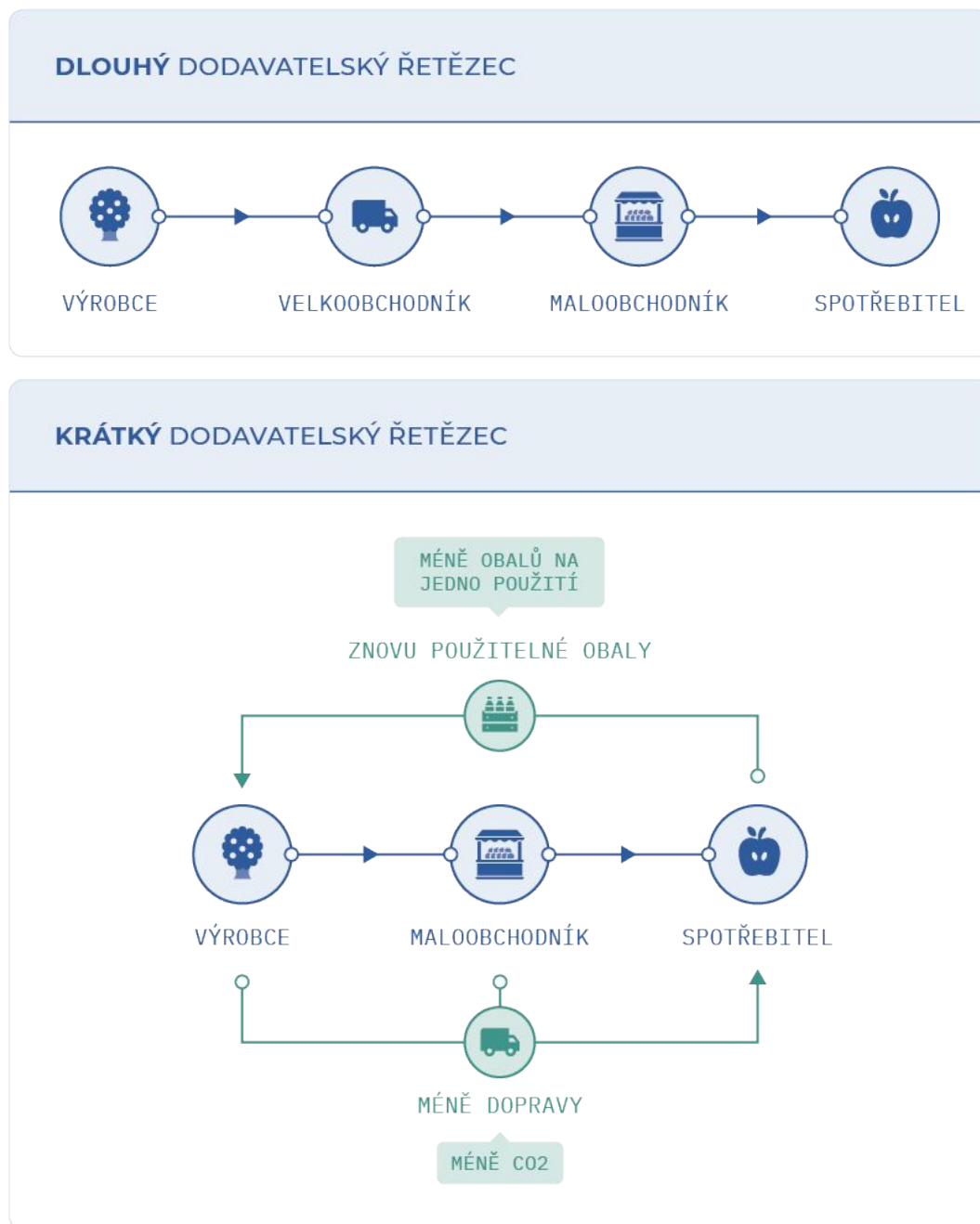
BUDOUCNOST

Není třeba klást si otázku, zda je oběhový systém v budoucnosti vůbec možný – ze zkušeností již víme, že je skutečně reálný. Městské a příměstské zemědělství bude ve velké míře soběstačné a vypěstuje většinu potravin, které se v daném místě spotřebují.

Díky nově vzniklým materiálovým bankám, v nichž se shromažďují druhotné suroviny, dříve vyřazené jako odpad, posílí **bioekonomika** a tím i cyklus živin a zdrojů. Lokální **zdroje obnovitelné energie** budou do tohoto systému dodávat energii.

S oběhovým hospodářstvím bude propojena **digitální ekonomika**, která bude optimalizovat systémy a vytvoří pracovní místa v dané oblasti. Výrobci se stanou spotřebiteli a spotřebitelé se stanou výrobci. Jednorázové výrobky a obaly budou nahrazeny bezodpadovými alternativami, které lze používat opakovaně. **Zkrátí se dodavatelské řetězce** a přednost dostanou lokální zdroje, s nimiž budou aktivně hospodařit místní občané. Nový systém bude soběstačný a zachová hodnotu materiálů.

Tato změna se již dnes stává realitou. Počet měst, které zavedly principy zero waste, se zvyšuje na celém světě. Výhody, jež nás postupně posouvají k zero waste, se začínají projevovat ve všech oblastech fungování společnosti a dotýkají se jak životního prostředí, tak i života lidí.

Obrázek 6: Porovnání krátkého a dlouhého dodavatelského řetězce pro potraviny

Tato příručka se nezaměřuje na problémy spojené s odpadovou krizí, skládkami, spalovnami a dalšími zástupnými řešeními. Pokud se o nich chcete dozvědět více, podrobné informace naleznete na stránkách zerowasteeurope.eu.

Zero waste a nová témata

Zero waste je dnes jedním z největších trendů v oblasti územního plánování a zásadním prvkem udržitelnosti měst. V oblasti územního plánování se v posledních letech dostávají do popředí nové praktiky. Za pozornost stojí i další témata, která začleňují klíčové principy obsažené v našich akčních plánech. Tento komplexní přístup se dostává do politických programů a pomáhá definovat skutečnou vizi pro města a obce.

CHYTRÁ MĚSTA

Většina příběhů, které se objevují na veřejnosti příliš zdůrazňuje technologie, zřejmě pod vlivem některých odvětví. Chytrá města v nich vystupují jako vize rozvoje založeného na integraci informačních technologií a komunikačních systémů velkého rozsahu s technologiemi z oblasti internetu věcí pro správu měst a jejich majetku. V poslední době se však do středu zájmu dostávají občané a razí se přístup, že technologie by měly sloužit především potřebám lidí – jako jakýsi „facilitátor“ pokroku ve společnosti. Ačkoli koncepce zero waste často usnadňuje řešení s menším zastoupením technologií, digitální platformy a zařízení mohou zvýšit efektivitu a snížit emise uhlíku ze systému odpadového hospodářství, například cestou optimalizace svozových cest pro nákladní vozidla a využitím radiofrekvenčních čipů, které se používají v některých systémech založených na platbě podle množství (anglicky označovaných jako Pay-As-You-Throw). Výhoda systémů zero waste spočívá v tom, že mohou dosáhnout vynikajících výsledků s chytrými technologiemi i bez nich.

ZELENÁ A CHYTRÁ MOBILITA

Podporujeme ambiciózní a udržitelné programy městské mobility. Tedy optimalizované a (pokud možno) rovněž minimalizované dopravní systémy pro občany a zboží. Chytrá mobilita nutně neznamená výměnu vozidel na benzin a naftu za elektromobily a širokou infrastrukturu veřejné dopravy. Míra možného snížení emisí uhlíku je dána především způsobem, jakým se město vyvíjí, a také tím, jak funguje pohyb osob a zboží – například jak daleko musejí lidé dojíždět za prací, zda nakupují v místě bydliště, nebo musejí dojíždět mimo centrum. Města, která chtějí zavést účinné, udržitelné, nízkouhlíkové a hospodárné plány mobility, musejí nalézt taková řešení, aby na prvním místě byly zájmy místních obyvatel.

KONEC VÝROBKŮ NA JEDNO POUŽITÍ

Znečištění plasty je názorným důkazem, že jsme dosáhli bodu zlomu. Veřejné mínění je zajedno v tom, že tímto tempem již nemůžeme pokračovat v ničení planety. Téma vyvolává velké emoce. S některými problémy se města v minulosti již potýkala, například se stávkami popelářů, kteří zaplnili ulice odpady, s nebezpečnými chemickými látkami v ovzduší, v půdě nebo ve vodních zdrojích či s protesty veřejnosti proti projektům výstavby skládek a spaloven. Přesto jsme ale ještě nikdy nečelili takové krizi, jakou je současné znečištění planety plasty. Dobrou zprávou je, že řešení existují a již se realizují po celém světě. V následujících letech se budeme stále více setkávat s věcmi na opakované použití, kterými nahradíme jednorázové plasty. Mnoho z těchto projektů se zrodilo právě ve městech se systémem zero waste.

NOVÉ BEZODPADOVÉ OBCHODNÍ MODELY

Lineární ekonomika, jež používá jednorázové výrobky, které se po použití vyhodí, nám staví do cesty nové výzvy. Problémy obalů na jedno použití, jednorázových plen nebo potravinového odpadu si dnes uvědomuje snad každý.

Řešení vyžadují změnu myšlení a zavedení nových obchodních modelů, které již nepočítají s odpadem v systému. Tyto nové obchodní modely pracují s netoxickými materiály pro dlouhodobé užívání a náležitě využívají nové technologie umožňující logistiku a správu dat způsobem, který dříve nebyl možný. Jsou náročné na pracovní sílu a know-how a nezatěžují místní ekosystémy.

ZERO WASTE JAKO ŽIVOTNÍ STYL

Mezi jednotlivci a rodinami si bezodpadový životní styl získal v posledních letech velkou oblibu. Desítky tisíc domácností v Evropě se rozhodly změnit svůj způsob spotřeby a přijaly vědomé rozhodnutí radikálně omezit produkci odpadu. Nákup výrobků ve velkém, výroba domácí kosmetiky nebo pěstování vlastních potravin jsou příklady toho, že lidé chtějí být nejen spotřebitelé, ale i aktivní výrobci. Tato vize přináší spoustu příležitostí pro místní ekonomický rozvoj, vytváří nová pracovní místa, a přitom snižuje emise uhlíku.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE OSN

Přístup zero waste je v souladu s vizí a cíli udržitelného rozvoje Organizace spojených národů. Prostřednictvím strategie zero waste lze i ve vaší obci praktickým způsobem integrovat cíle udržitelného rozvoje do místního plánu, který pomáhá řešit hlavní environmentální, ekonomické a sociální problémy, s nimiž se v dnešní době potýká mnoho společností.

Zero waste může městům a obcím pomoci dosáhnout těchto konkrétních cílů:

- cíl č. 11. Udržitelná města a obce;
- cíl č. 12. Udržitelná spotřeba a výroba.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Obrázek 7: Cíle udržitelného rozvoje

Koncepce zero waste převádí ambice a vizi těchto globálních cílů na konkrétní politiky na místní úrovni, aby se urychlilo dosažení těchto cílů, na nichž se dohodlo všech 192 členských států OSN.

“ Pokud jde o ochranu klimatu, města mají zásadní vliv na to, zda si naše planeta do budoucna zachová podmínky příznivé pro život. Největší environmentální výzvy lze překonat pouze tehdy, budeme-li se soustředit na sociální spravedlnost a také na ekonomiku.

Michael Müller
primátor Berlína

Legislativa EU o odpadech a oběhovém hospodářství

Od zveřejnění Akčního plánu EU pro oběhové hospodářství v roce 2014 vytváří Evropská unie legislativní rámec pro přechod k zero waste. V letech 2018 a 2019 byly novelizovány hlavní směrnice odpadového hospodářství a byla přijata strategie pro plasty včetně směrnice o jednorázových plastech.

V této části naleznete přehled nejnovějších právních předpisů Evropské unie týkajících se odpadu a oběhového hospodářství. Druhá část tohoto dokumentu popisuje, jak těchto cílů dosahují obce ve všech členských státech EU díky přístupu zero waste, a nabízí metodiku, kterou lze přizpůsobit konkrétním místním podmínkám, aby měla co nejúčinnější dopad.

NOVELIZACE PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ O ODPADECH

V roce 2018 se členské státy Evropské unie dohodly na novelizaci tří hlavních unijních předpisů týkajících se odpadu s cílem umožnit přechod Evropy k oběhovému hospodářství.

Novelizace se dotkla těchto směrnic:

- [směrnice o odpadech \(2008/98/EC\)](#)
- [směrnice o obalech a obalových odpadech \(1994/62/EC\)](#)
- [směrnice o skládkách odpadů \(1999/31/EC\)](#)

JAKÉ POVINNOSTI Z TOHO PLYNOU ČLENSKÝM STÁTŮM EU?

Členské státy musejí zavést systémy odděleného sběru alespoň pro:

- **biologický odpad** do 31. 12. 2023
- **textilie** do 1. 1. 2025
- **nebezpečný odpad** do 1. 1. 2025
- **oleje** do 1. 1. 2025
- papír (*povinné již od roku 2015*)
- kov (*povinné již od roku 2015*)
- plasty (*povinné již od roku 2015*)
- sklo (*povinné již od roku 2015*)

Pro recyklaci a nakládání s odpady, zejména s ohledem na obaly, byly také schváleny následující cíle:

	2025	2030	2035
Minimální recyklace a příprava pro opětovné použití KO	55 %	60 %	65 %
Maximální objem KO ukládaný na skládku	-	-	10 %
Minimální recyklace odpadu z obalů	65 %	70 %	N/A
Plasty	50 %	55 %	N/A
Dřevo	25 %	30 %	N/A
Železné kovy	70 %	80 %	N/A
Hliník	50 %	60 %	N/A
Sklo	70 %	75 %	N/A
Papír a lepenka	75 %	85 %	N/A

Obrázek 8: Cíle pro recyklaci a odpad se zaměřením na obaly (KO = komunální odpad)

Nová směrnice o odpadech ukládá členským státům povinnost využívat hospodářské nástroje a další opatření s cílem vytvářet pobídky k uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady, včetně ekonomických nástrojů, jako jsou:

- **poplatky a omezení související s ukládáním odpadu na skládku a jeho spalováním**, které motivují k předcházení vzniku odpadu a k recyklaci, přičemž ukládání odpadu na skládku je považováno za nejméně vhodný způsob nakládání s odpady;
- **systemy plateb podle množství odpadu**, kdy původce odpadu platí za odpad na základě skutečného množství vyprodukovaného odpadu; tyto systemy motivují k třídění recyklovatelného odpadu a k omezování směsného odpadu;
- **daňové pobídky k darování výrobků**, zejména potravin;
- **systemy rozšířené odpovědnosti výrobce** pro různé druhy odpadů a opatření ke zvýšení jejich účinnosti, nákladové efektivity a řízení;
- **zálohové systemy** a další opatření na podporu účinného sběru použitých výrobků a materiálů;
- **postupné zrušení dotací**, které nejsou v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady;
- **používání daňových opatření** nebo jiných prostředků, které pomohou proniknout na trh opakovaně použitelným a recyklovatelným výrobkům a materiálům.

JSOU TYTO CÍLE PRO ČLENSKÉ STÁTY EU POVINNÉ?

Ano, jsou povinné. Evropská komise bude kontrolovat, jak vlády členských států plní stanovené cíle, a tři roky před každým termínem vypracuje zprávy, aby včas upozornila na nedostatky v plnění cílů a vyhodnotila pokroky každého členského státu. V případě nedodržení požadavků směrnice a těchto cílů může být s příslušným členským státem zahájeno řízení o neplnění povinnosti, a pokud své povinnosti nesplní, může mu být uložena pokuta. Aby tedy vláda mohla splnit stanovené cíle, je při implementaci těchto politik na místní úrovni důležitá každá obec.

NAŠE ZEMĚ NENÍ ČLENSKÝM STÁTEM EU, MÁ TO DOPAD I NA NÁS?

Z velké části to závisí na dohodě mezi příslušnou zemí a Evropskou unií. Státy, které usilují o vstup do EU, budou dříve nebo později těmito směrnici vázány, ale dokud nebudou zahájena jednání o otázkách životního prostředí, nebude žádná z těchto zemí formálně povinna tyto právní předpisy dodržovat. To je případ většiny kandidátských zemí. Země, jako je Švýcarsko, jsou těmito předpisy do určité míry vázány, zejména pokud jde o pravidla jednotného trhu. V případě Velké Británie bude rozsah povinností určovat dohoda o brexitu. Tyto a jiné unijní předpisy jsou pro Velkou Británii stále závazné, a pokud se země bude podílet na jednotném trhu, bude muset dodržovat evropskou legislativu. Nicméně i v případě, že nejste z Evropské unie, můžete využít novou unijní legislativu jako inspiraci k prosazování změn.

Úspěšné přijetí těchto cílů a implementace politik, které nejenže splňují stanovené požadavky, ale jsou ještě striktnější, již proběhlo v mnoha italských obcích, jež v současné době vytřídí 80–90 % odpadu. To dokazuje, že zero waste není pouhým snem – jedná se o soubor reálných politik a strategií, které můžete ve své obci zavést již dnes, abyste okamžitě viděli výsledky – snížení produkce odpadu a zvýšení míry recyklace.

AKČNÍ PLÁN PRO OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Konec roku 2019 byl začátkem nového pětiletého funkčního období pro Evropskou komisi v Bruselu. Jedná se o období, kdy komisaři a jejich týmy stanoví nové priority pro směřování Evropské unie do roku 2024.

Oběhové hospodářství, včetně nových zákonů o odpadech a recyklaci, bude představovat ‚polovinu‘ úsilí EU o dosažení čistých nulových emisí uhlíku do roku 2050 a bude prioritou číslo jedna nadcházející Zelené dohody pro Evropu.

Ursula von der Leyenová, předsedkyně Evropské komise

V březnu 2020 zveřejnila Evropská komise podrobnosti o druhém Akčním plánu pro oběhové hospodářství, který tvoří část Zelené dohody pro Evropu. Nový plán nastiňuje kroky, které se od Evropské unie a vlád členských států očekávají během přechodu k zero waste a oběhovému hospodářství.

Cílem revidovaného Akčního plánu pro oběhové hospodářství je jít nad rámec výsledků předchozí unijní strategie oběhového hospodářství a stanovit cíl snížit komunální odpad o 50 % a u klíčových výrobců zavést novou politiku „práva na opravu“. V době vzniku této příručky (duben 2020) nový plán obsahuje pouze opatření, nikoli konkrétní právní předpisy – o těch se bude rozhodovat v následujících měsících a letech.

Patří sem následující opatření:

- zajistit, aby všechny obaly uvedené na trh EU od roku 2030 mohly být znovu použity nebo recyklovány způsobem, který je z ekonomického hlediska přijatelný;
- udržitelná výroba, která musí probíhat v souladu s kritérii udržitelnosti, včetně možnosti opakovaného použití, opravitelnosti, využití zdrojů nebo emisí CO₂;
- nový cíl snížit plýtvání potravinami prostřednictvím unijní strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“;
- pokyny pro tříděný sběr textilního odpadu, které zajistí oběh této klíčové komodity (pro členské státy EU bude třídění povinné od roku 2025).

SMĚRNICE O PLASTECH NA JEDNO POUŽITÍ

Významné negativní dopady jednorázových plastů řeší nová směrnice o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí, obvykle označovaná jako směrnice o plastech na jedno použití (SUP), která byla přijata v květnu 2019 s účinností od července 2019.

Obrázek 9: Kampaň za implementaci směrnice o plastech na jedno použití, vedená aliancí Rethink Plastic

Cílem směrnice je předcházet a řešit znečištění plasty, zejména v mořích a oceánech, mimo jiné prostřednictvím zákazu plastů na jedno použití, které lze nahradit jinými alternativami, například vatových tyčinek, příborů, nádobí a obalů vyrobených z expandovaného polystyrenu. Tento zákaz má platit na celém území EU od roku 2021.

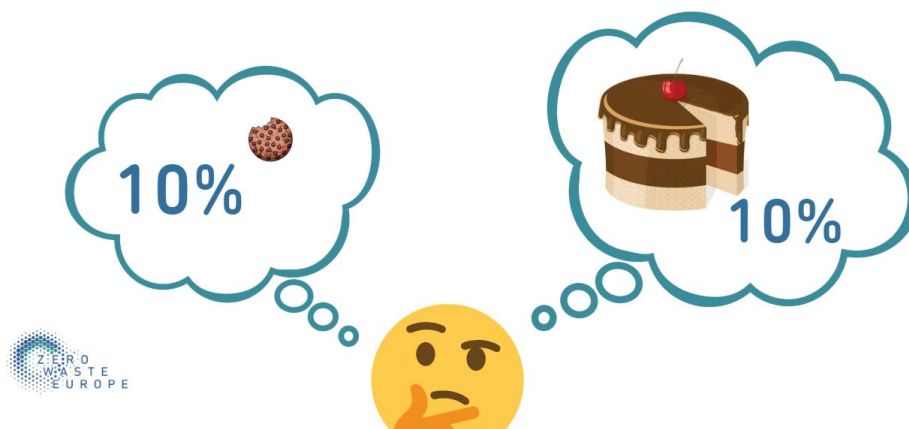
Směrnice dále motivuje ke snížení spotřeby a k podpoře přechodu na opakovaně použitelné systémy pro potraviny a nápoje, zvyšuje požadavky na objem vyříděných plastových lahví a vyžaduje zavedení systému odpovědnosti původců odpadu.

Více o směrnici SUP se dočtete [v informačním sdělení Zero Waste Europe](#).

SKLÁDKOVÁNÍ NA ÚROVNI 10 % – UNIJNÍ POLITIKA, KTERÁ ODPORUJE ZÁSADÁM OBĚHOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

Jedním ze základních pilířů balíčku k oběhovému hospodářství je novelizovaná směrnice o skládkách odpadů. Strategické cíle nové směrnice jsou do značné míry stejné jako politika EU upravující skládkování z roku 1999. Klíčovým prvkem novelizace je cíl minimalizovat ukládání odpadu na skládky, podle kterého mají členské státy od roku 2035 povinnost zajistit, aby na skládce končilo jen 10 % komunálního odpadu.

I když se zdá, že tento cíl je v souladu se strategickými cíli Rámcové směrnice o odpadech (maximalizace přípravy k recyklaci a opětovnému použití, povinné třídění některých kategorií odpadu), k nové povinnosti se pojí provozní cíle, jež mohou být v rozporu s obecnými zásadami unijní agendy pro oběhové hospodářství.

Obrázek 10: Vizualizace jednoho z problémů spojeného s 10% hranicí skládkování komunálního odpadu, která je vyjádřena v procentech namísto tun.

Je patrné, že dosažení 10% hranice je mimořádně náročné a může způsobit zvýšené investice do spaloven, aby se minimalizovalo ukládání odpadu na skládky. Výsledkem může být patová situace, kdy budeme muset spalovat odpad v rozporu se zásadami a strategickými cíli balíčku k oběhovému hospodářství.

Zero Waste Europe proto doporučuje následující dvě úpravy, aby byla směrnice o skládkách odpadů v souladu s obecnými zásadami a strategickými cíli agendy EU pro oběhové hospodářství:

- stanovit cíl pro skládkování podle úrovně ze základního roku namísto „každého roku“; to by podpořilo úsilí o snižování objemu odpadu, které má v hierarchii způsobů nakládání s odpady vyšší prioritu a z hlediska udržitelnosti by mělo být považováno za primární krok;
- stanovit cílovou hodnotu v kilogramech odpadu na osobu a rok namísto procentuálního vyjádření objemu odpadu, který má být uložen na skládku, a zvýhodnit tak ty oblasti či místní samosprávy, jež zavádějí progresivní strategie odpadového hospodářství a minimalizují produkci zbytkového odpadu; vyjádření v kilogramech na osobu a rok by mohlo nahradit cíl stanovený v procentech, případně ho doplnit s tím, že se použije jeden, nebo druhý.

Pro lepší vhled do problematiky stanovení cílové hodnoty skládkování doporučujeme analýzu Zero Waste Europe.

Proč zavádět systém zero waste?

ČÁST 2

Obce si mohou zvolit přístup zero waste z různých důvodů.

Přechod na tuto filozofii může přinést obrovskou škálu sociálních, ekonomických a samozřejmě environmentálních výhod bez ohledu na to, zda žijete na venkově, nebo ve městě, v obci s vysokým, či nízkým rozpočtem, v hustě, nebo naopak málo osídlené oblasti, která je ovlivněna cestovním ruchem nebo třeba klesajícím počtem obyvatel.

Zero waste se navíc stále více prosazuje jako nástroj k snazšímu plnění požadavků a zásad evropské legislativy pro oblasti odpadu, oběhového hospodářství a změny klimatu.

Výhody přístupu zero waste

Díky tomu, že v Evropě stále stoupá počet měst, které přešly na systém zero waste, můžeme lépe sbírat data a sledovat výhody, jež tato politika přináší občanům. Výhody můžeme rozdělit na tři hlavní kategorie: ekonomické, sociální a environmentální.

Obrázek 11: Výhody pro obce se systémem zero waste

EKONOMICKÁ ODOLNOST

Města se zpravidla hlásí k přístupu zero waste, protože tato vize je kromě řešení sociálních a environmentálních problémů podložena reálnými ekonomickými benefity:

- Město, jež se rozhodlo upřednostnit místní řešení pro předcházení vzniku odpadu, tím vytváří **obchodní příležitosti pro místní podnikatele**, kteří mohou vyvinout bezobalové alternativy nebo nové modely elektrických spotřebičů. Výsledek pomáhá budovat sociální vazby uvnitř komunity a diverzifikovat ekonomiku, čímž se zvyšuje její odolnost.
- Jednoduše řečeno, méně odpadu, se kterým je potřeba nakládat, znamená **nižší náklady pro obecní rozpočet**. Přístup zero waste dramaticky snižuje množství odpadu, a díky tomu obce ušetří za jeho likvidaci, která je ročně stojí řádově více než 100 eur za tunu. Díky tomu v rozpočtu zbude více prostředků, jež mohou být alokovány do veřejných služeb nebo snížení daňové zátěže pro obyvatele.
- Lepší implementace tříděného sběru znamená **zisk většího množství kvalitních zdrojů**, které se mohou vrátit na trh; výnos z jejich prodeje pomůže pokrýt vstupní náklady na sběr.
- Díky snižování objemu odpadu a zavedením finančních pobídek přizpůsobených potřebám občanů a firem **ve výsledku ušetří každý**. Jsou-li veřejnost i firmy finančně motivovány k tomu, aby snížily objem odpadu, sníží se jim i náklady, které dříve zaplatily za jeho likvidaci.

VÝHODY PRO SPOLEČNOST

Koncepce zero waste počítá primárně s lokálními řešeními, která budou výhodná především pro místní občany:

- Podstatou zero waste jsou místní řešení pro řízení zdrojů – investice do nových obchodních příležitostí, které budou navrženy tak, aby v systému nevytvářely odpad, a také do informovanosti obyvatel a optimalizace tříděného sběru, aby nakládání s odpady mohlo probíhat na místní úrovni.

To je v ostrém kontrastu k tradičnímu odpadovému hospodářství, které je náročné na kapitálové investice a technologie. To znamená investovat finance do **takových pracovních míst**, která později **nelze přesunout mimo místní komunitu**.

- Zero waste nejenže přispívá k tvorbě pracovních míst, ale vytvořená pracovní místa mají navíc **sociální charakter**. Sběr materiálů a opravářské práce jsou svou podstatou velmi inkluzivní, protože umožňují integraci pracovních sil s nízkou kvalifikací a lidí, kteří se na společenském a ekonomickém rozvoji dříve nepodíleli. V evropských městech se zavedeným systémem zero waste dochází k rozvoji místních kapacit pro recyklaci, opětovné použití a opravy. Tato odvětví často zaměstnávají pracovníky, kteří díky novým pracovním místům dostávají příležitost zastávat důležitou roli v dané společnosti. Integrují se a učí se novým dovednostem.
- Ve srovnání se **skládkováním a spalováním vytváří přístup zero waste v průměru 10krát více pracovních míst**. Jak je to možné?
  - Skládkování i spalování je náročné na kapitál, ale vyžaduje méně lidské práce než jiné způsoby nakládání s odpady.
  - Zvyšování kapacit pro opětovné použití a opravy podporují zaměstnanost v daném místě. Opravování výrobků je náročné na lidskou práci a rovněž zavedení systémů opětovného použití, například formou zálohování, vede ke vzniku lokálních pracovních míst v souvislosti se sběrem a čištěním obalů.
  - Více lidské práce vyžaduje i recyklace, protože tříděný sběr je vysoce náročný na koordinaci.
- Koncept zero waste propojuje občany. Ať už jde o komunitní kompostování, opravářské kavárny nebo o vaření z potravin vyřazených ze supermarketů – to všechno jsou příklady kolektivních zero waste aktivit, které **spojují a posilují občanskou společnost**.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A LIDSKÉ ZDRAVÍ

Současné distribuční řetězce jsou vzájemně propojené a mají globální povahu, čímž usnadňují šíření virů a dalších patogenů rychlostí, jakou jsme ještě nikdy předtím neviděli. Pandemie COVID-19 je jen příkladem toho, co nás může v budoucnu potkat, pokud naše ekonomiky budou i nadále založeny na vyhazování a pokud většina věcí bude určena na jedno použití a přepravována po celém světě.

V současné době nejsme schopni dohledat, zda jednorázové obaly, které se k nám dostanou, jsou bezpečné. Přístup zero waste pomáhá společnosti i ekonomice přejít na systém, který je zcela transparentní a dodavatelé v něm ručí za kvalitu svých výrobků a obalů.

Zero waste radikálně snižuje znečištění plastů a související dopady na životní prostředí a lidské zdraví. Propagací takového životního stylu podporujeme pěstování místních a sezónních potravin s menší spotřebou konzervantů i obalů, čímž podporujeme zároveň i zdravější způsob života.

Díky ekonomickým výhodám zero waste, například zálohování ([DRS](#)) a dalším systémům založeným na opětovném použití, se výrazně zlepšila čistota přírody a městských parků, protože lidé odhazují méně odpadků. Systémy zero waste založené na opakovaně použitelných a plnitelných obalech patří k těm nejčistším na trhu, jelikož mytí a sterilizaci je věnována zvýšená pozornost.

Zero waste znamená menší znečištění a nižší emise skleníkových plynů ze skládek a spaloven. Změna klimatu dnes představuje jeden z nejnaléhavějších problémů pro lidstvo a Zemi jako celek. Kvůli zvyšujícím se emisím skleníkových plynů, především oxidu uhličitého, metanu a oxidu dusného, dochází k rychlejšímu oteplování planety a spolu s tím i k neblahým dopadům na životní prostředí.

Zero waste nabízí řešení, které povede k okamžitému snížení emisí skleníkových plynů.

Ukázalo se například, že energeticky vysoce náročná a neefektivní výroba energie ve spalovnách má závažný negativní dopad na naši snahu snížit emise skleníkových plynů a dosáhnout do roku 2050 nulových emisí uhlíku.

Skládkování odpadu je rovněž spojeno s obrovským množstvím emisí metanu a oxidu uhličitého. Přístup zero waste odbourává potřebu spalování a skládkování, a tím nám může **pomoci vyřešit klíčový problém – vytvořit efektivní plán pro omezování dopadů klimatických změn** na naše životní prostředí. Politika uchování hodnoty materiálů a zdrojů uvnitř oběhového hospodářství zároveň významně snižuje emise skleníkových plynů, protože předchází vzniku odpadu, čímž odpadá nutnost těžby a zpracování fosilních paliv pro výrobu zboží nebo materiálu. A v neposlední řadě – díky programům domácího a komunitního kompostování – se snižuje množství odpadu, které je potřeba vyvážet mimo území obcí. Získaný kompost může být totiž využit přímo v místě. Vzhledem k tomu, že je třeba svážet méně odpadu, snižuje se také provoz na místních komunikacích a emise z dopravy.

Kalkulačka úspor

Chcete vidět přínosy v podobě úspor a snížení emisí skleníkových plynů, které by vaše obec mohla získat přechodem na strategii zero waste? Obce mohou okamžitě začít snižovat náklady na odpadové hospodářství. [Kalkulačka úspor](#) byla vyvinuta organizací [Ecologists without borders](#) v rámci spolupráce na projektu Erasmus+, abyste si dokázali lépe představit přínos přechodu na zero waste přímo pro vaši konkrétní region.

Stačí zadat počet obyvatel vaší obce a několik základních informací o plánech přechodu na systém zero waste. Důležitá jsou samozřejmě také data o současném množství odpadu, nákladech apod. Kalkulačka poté sama vypočítá, kolik by mohla vaše obec uspořit, a porovná to s reálnými příklady z jiných evropských měst.

Vyzkoušejte zero waste kalkulačku pro obce

Pomůže vám zobrazit a porozumět výhody, které vám zero waste strategie může přinést.

Zero waste – způsob, jak dosáhnout klíčových cílů EU

I když je to někdy ožehavé téma, na místní úrovni hraje politika Evropské unie velice důležitou roli. Často totiž stojí za rozhodnutím ustoupit od zastaralých způsobů likvidace odpadu a přejít na přístup zero waste. K tomu, aby vlády členských států mohly splnit stanovené cíle, je nezbytné, aby se požadavky přicházející z Bruselu náležitě promítly do politik a strategií na úrovni jednotlivých obcí.

Evropská města se zavedeným systémem zero waste často fungují jako model pro celou zemi a ukazují cestu, kterou mohou následovat i jiné regiony, a přispět tak ke splnění požadavků evropské legislativy. Tato města obvykle dosahují míry recyklace kolem 70 % i více díky vysoce účinnému systému sběru druhotných surovin tzv. ode dveří.

Evropská legislativa stále častěji přebírá klíčové principy zero waste a považuje je za důležité nástroje pro přechod k oběhovému hospodářství. Například efektivní oddělený sběr plastů může zvýšit objem recyklovaných obalů na trhu a systémy zálohování zase pomáhají dosáhnout cílů stanovených směrnicí o jednorázových plastech. Rovněž opakovaně použitelné výrobky obcím pomáhají předcházet vzniku odpadu, a tím se přiblížit k cílům stanoveným v druhém akčním plánu pro oběhové hospodářství.

Díky snížení množství zbytkového odpadu a emisí skleníkových plynů, které vznikají v souvislosti s nevhodným nakládáním s odpady a mají škodlivý dopad na životní prostředí, mohou obce aktivně přispět k plnění cílů EU pro dekarbonizaci.

Další informace o tom, jak koncepce zero waste zapadá do vize uhlíkově neutrální budoucnosti, najdete v [knihovně Zero Waste Europe](#) v sekci týkající se klimatu, energie a znečištění ovzduší - materiály jsou dostupné v angličtině.

Politika EU může být jakýmsi katalyzátorem pro obce a jejich vlastní strategie, protože stanovené cíle představují pouze minimální požadavky. Na místní úrovni bychom měli usilovat o ambicióznější přístup a zlepšovat již existující systémy.

Champignons
Blancs/bruns
3,90€/kg

Origine France

Courgettes
2,00€/kg

Origine France

Les Gueules
Cassées.

Bons à consommer,
pas à jeter !

Ce repère vous signale les produits
antigaspis aussi bons que les autres et
aujourd'hui moins chers.

Repérez-les et régalez-vous en faisant des économies !

www.lesgueulescassees.org

Concombres
€1,75/piece

Culture pleine
terre!
FRANCE (Lyon)

Tomates
Anciennes
3,70€/kg

(Locale et
pleine terre)
FRANCE CAT II

Jak začít

ČÁST 3

Aubergine
€2,40/kg
Culture pleine terre
FRANCE (Alsace)

Herbes aromatiques
€2,50/piece
Culture pleine terre
FRANCE (Alsace)

J'suis un peu
tordu comme
concombre, mais
ça reste entre
nous

Tomates
et nanas

Trop gros, trop petit,
mal coupé, pas joli...
mais dans la vraie vie,
on a tous droit à notre
chance, non ?

Tomates
noire de Curmeé

Otázky pro začátek

Níže uvádíme některé otázky, na které by si měly obce na začátku odpovědět, aby lépe pronikly do této problematiky. Proces tvorby vaší vlastní strategie zero waste proto začněte následujícími 10 otázkami, na které byste si měli na základě dostupných údajů odpovědět.

1

PRODUKCE ODPADU

- Kolik odpadu vyprodukuje vaše obec?
(celkové množství a množství v přepočtu na jednoho obyvatele za rok v kilogramech)

2

KOMPETENCE

- Spadá svoz odpadu do pravomocí obce?

3

SLOŽENÍ ODPADU

- Co obsahuje typická nádoba na směsný odpad?
- Víte, kolik z tohoto množství lze recyklovat?
- Kolik recyklovatelných materiálů končí ve zbytkovém odpadu?

4

TŘÍDĚNÝ SBĚR

- Kolik procent odpadu se ve vaší obci třídí?
- Co se stane s odpadem, u kterého není zajištěn tříděný sběr?
- Víte, co se stane s vytríděným odpadem?
- Jsou k dispozici údaje o skutečně recyklovaném množství/objemu?

5

NAKLÁDÁNÍ S ORGANICKÝM ODPADEM

- Sváží obec organický odpad odděleně?
- Pokud ano, jaká je míra jeho kontaminace?
(% nečistot)
- Vlastní vaše obec kompostárnu?
- Podporuje vaše obec domácí a komunitní kompostování?

6

PŘEDCHÁZENÍ VZNIKU ODPADU

- Má vaše obec plán, jak předcházet vzniku odpadu?
- Jaké pravomoce má obec k zavedení opatření pro předcházení vzniku odpadu?
- Má obec pravomoc zakázat určité výrobky nebo materiály na trhu (např. plastové sáčky)?

7

OPRAVY A OPĚTOVNÉ POUŽITÍ

- Kolik je v obci opraven a dalších míst zabývajících se opětovným použitím?
- Kolik firem provozuje opravárenské služby nebo místa pro opětovné použití v rámci obce?

8

SMLUVNÍ ZÁVAZKY

- Má obec dlouhodobou smlouvu se zařízením, které se zabývá zpracováním odpadu?

9

NÁKLADY NA LIKVIDACI

- Jaká je výše vstupního poplatku za směsný odpad?
(za předání určitého množství odpadu zpracovatelskému zařízení)
- Má obec pravomoc jeho výši upravit?

10

NÁKLADY NA ŘÍZENÍ

- Jaké jsou náklady spojené s odpadovým hospodářstvím na jednoho obyvatele?
(v eurech na osobu za rok)
- Má obec daně ze spalování a/nebo skládkování?

MÁTE K TĚMTO OTÁZKÁM NĚJAKÉ DOPLŇUJÍCÍ DOTAZY?

Kontaktujte prosím náš tým na e-mailové adrese cities@zerowasteeurope.eu.

Možné výchozí scénáře

Začít tvořit plán zero waste úplně od začátku se může zdát jako příliš velký nebo složitý úkol. Nebo už jste se vydali cestou zero waste, úspěšně jste zavedli tříděný sběr a opatření pro předcházení vzniku odpadu a nyní hledáte další inspiraci pro rychlejší a efektivnější přechod k oběhovému hospodářství? Ať už je vaše výchozí pozice jakákoli, organizace Zero Waste Europe je připravena vám pomoci.

Následujících sedm scénářů popisuje nejčastější situace, v nichž se obce ocitají při zavádění strategie zero waste. Každý scénář nabízí seznam kroků, které může obec podniknout, aby zvýšila účinnost svého plánu. Uvádíme také příklady osvědčených postupů z měst, která již opatření úspěšně zavedla.

Tento nástroj vám pomůže:

- určit scénář, který nejlépe vystihuje situaci ve vaší obci;
- získat přehled, jak vypadá typický plán pro tento konkrétní scénář;
- usnadnit první kroky na cestě k zero waste.

Scénář č. 1

ZAČÍNÁME OD NULY

- Naše obec nemá dostupné informace ani o odpadu, který produkuje, ani o možnostech předcházení jeho vzniku.
  - Občané ani firmy v naší obci nejsou finančně motivováni, aby vytvářeli méně odpadu nebo třídili.
  - Tříděný sběr jsme dosud nezavedli.
  - Nemáme žádnou infrastrukturu pro sběr a zpracování použitých materiálů.
-

Přejděte na kapitolu „[Scénář č. 1](#)“.

Scénář č. 2

MÁME ZA SEBOU PRVNÍ KROKY

- Podnikli jsme první kroky, abychom eliminovali některé produkty na jedno použití.
  - Zavedli jsme tříděný sběr, ale ještě nemáme uspokojivé výsledky. Procento třídění je relativně nízké a/nebo máme vysokou míru kontaminace vytříděného materiálu.
  - Občané ani firmy v naší obci nejsou finančně motivováni, aby vytvářeli méně odpadu nebo třídili.
  - Určitou infrastrukturu máme, ale je nedostatečná.
-

Přejděte na kapitolu „[Scénář č. 2](#)“.

Scénář č. 3

V RÁMCI EVROPY JE NAŠE OBEC PRŮMĚRNÁ, ALE UŽ SE NEPOSOUVÁME DÁL

- Zakázali jsme igelitové sáčky a zvažujeme další opatření, jak omezit jednorázové výrobky.
- Plán pro předcházení vzniku odpadu nemáme nebo jeho realizace pokulhává.
- Zavedli jsme tříděný sběr, ale systém nefunguje optimálně, třídí se jen 40 až 60 % odpadu.
- Občané a firmy jsou nedostatečně finančně motivováni, aby vytvářeli méně odpadu nebo třídili.
- Náklady na likvidaci přesahují 50 eur za tunu.

Přejděte na kapitolu „[Scénář č. 3](#)“.

Scénář č. 4

PLNÍME RECYKLAČNÍ CÍLE EU, ALE CHCEME DĚLAT VÍC

- Vytváříme méně než 100 kg zbytkového komunálního odpadu na osobu a rok.
- Vytrídíme více než 60 % odpadu včetně odděleného sběru organického odpadu.
- Plán pro předcházení vzniku odpadu máme a občané jsou motivováni, aby vytvářeli méně odpadu.
- Program tříděného sběru je optimalizován.
- Náklady na likvidaci přesahují 70 eur za tunu.

Přejděte na kapitolu „[Scénář č. 4](#)“.

ZVLÁŠTNÍ SCÉNÁŘE

Scénáře č. 5, 6 a 7 vycházejí z prvních čtyř situací, ale nabízejí plány pro obce se specifickými podmínkami. Týkají se obcí, které by chtěly upustit od spalování, a snížit tak emise skleníkových plynů, avšak mají obtížnou pozici, protože se nacházejí na odlehlém místě či na ostrově nebo jsou ovlivněny sezónním cestovním ruchem, který přináší specifické výzvy.

Scénář č. 5

POTŘEBUJEME PŘEJÍT OD SPALOVÁNÍ K NÍZKOUHLÍKOVÝM ALTERNATIVÁM

- V rámci naší lokální/národní klimatické agendy musíme dekarbonizovat energetické zdroje, což vyžaduje zastavení emisí uhlíku ze spalování odpadu ve spalovnách nebo cementárnách.
- Vlastníme nebo využíváme zařízení na likvidaci odpadu jeho tepelnou úpravou.
- Tříděný sběr funguje, ale recyklační cíle EU pro rok 2030 ještě stále neplníme.

Přejděte na kapitolu "[Scénář č. 5](#)".

Scénář č. 6

JSME TURISTICKÁ DESTINACE

- Situaci v našem městě popisuje jeden z předchozích scénářů, ale naší největší výzvou je fluktuace počtu obyvatel, protože jsme sezónní destinace.
- Situaci v našem městě popisuje jeden z předchozích scénářů, ale komplikuje nám ji příliv turistů.

Přejděte na kapitolu "[„Scénář č. 6“](#)".

Scénář č. 7

NACHÁZÍME SE V ODLEHLÉ VENKOVSKÉ OBLASTI NEBO NA OSTROVĚ

- Situaci v našem městě popisuje jeden ze scénářů 1 až 6, ale další komplikací je částečná nebo úplná izolace od pevniny či osídlených oblastí.

Přejděte na kapitolu „[Scénář č. 7](#)“.

Scénář č. 1

Začínáme od nuly

VÝCHOZÍ POZICE

Naše město zajišťuje svoz odpadu v ulicích. Jedinou recyklaci, která ve městě probíhá, mají na starosti recyklační společnosti, jež byly založeny teprve nedávno. Recyklují se pouze položky, které mají tržní hodnotu. Ke splnění recyklačních cílů EU máme velmi daleko a přemýšlíme, kde začít. Velkým problémem je odhazování odpadků.

PŘÍLEŽITOSTI

Protože teprve začínáme, chceme se hned od počátku vydat správnou cestou a poučit se ze zkušeností druhých. Věříme, že budoucnost patří oběhovému hospodářství, a chceme využít potenciál naší obce. S podporou organizace Zero Waste Europe a pomocí jejích nástrojů chceme vytvořit kvalitní plán pro předcházení vzniku odpadu a nakládání s ním na příští desetiletí, zavést tříděný sběr a zaměřit se na prevenci, abychom v příštích třech letech dosáhli dobrých výsledků.

VÝZVY

Tápeme a nevíme, jak začít

Využijte tento manuál i naši další podporu. Pomůžeme vám určit, v jaké fázi se nacházíte a jaké hlavní úkoly vás čekají. Na základě našich dlouholetých zkušeností a poznatků z nejúspěšnějších evropských měst máme vše potřebné, abychom vám pomohli vyrazit správným směrem.

Náklady na likvidaci odpadu jsou tak nízké, že naše město nemá žádnou motivaci investovat do sběru nebo recyklace

Nízké náklady na likvidaci jsou velký problém, ale v příštích letech se v důsledku implementace evropské legislativy a zaplnění skládek budou zvyšovat. Díky koncepci zero waste se můžete na tuto situaci připravit již nyní a přejít na nejmodernější systém odpadového hospodářství.

Na investice do tříděného sběru nemáme finance

Preventivní opatření, která sníží náklady na čištění ulic a velikost popelnic, nestojí ve výsledku žádné finance. Jako počáteční kapitál pro realizaci sběru odpadu můžete využít úspory vytvořené v rámci účinné politiky předcházení vzniku odpadu. Přejít na strategii zero waste vyžaduje počáteční investice do změny systému a plánování určité infrastruktury. Příklady z jiných měst však ukazují, že tyto investice mají rychlou návratnost. Po roce až dvou letech provozní náklady na řízení systému nakládání s komunálním odpadem klesají.

Chybí nám politická vůle/vize pro realizaci takového plánu

Bez politické vůle se žádné změny očekávat nedají. V ideálním případě by tuto vizi měla sdílet radnice a/nebo občané. Pokud tomu tak není, je důležité na tom pracovat. Na základě zkušeností z jiných měst jsme do této příručky zahrnuli i tipy, jak vytvořit potřebný politický tlak a motivační prostředí.

Co by měl plán obsahovat?

V této fázi byste měli pracovat s krátkodobými i dlouhodobými cíli. Mezi nimi by měl být vznik systému tříděného sběru, zavedení opatření pro omezení používání jednorázových výrobků, otevření opraven a podpora opětovného použití, plánování infrastruktury a zajištění hladkého přechodu k trvalému snižování produkce zbytkového odpadu (aby se situace průběžně zlepšovala).

Recyklaci v našem městě provádějí i sociálně slabší, jak s nimi pracovat?

Takovíto pracovníci mají velmi cenné zkušenosti, které by pro váš plán zero waste měly být přínosem. Mohou se do něj zapojit a učinit z potenciálního problému výhodu.

An aerial photograph of Lublan, Slovenia, featuring a prominent church spire with a clock face in the center. The city is surrounded by greenery and hills in the background under a cloudy sky. The bottom right corner of the image is cut off diagonally.

Scénář č. 1 · Začínáme od nuly

Příběh Lublaně

Slovinsko

Lublaň – Evropské zelené město

Za pouhých 10 let urazilo hlavní město Slovinska cestu od nuly až k titulu „Evropské zelené město“.

Když Slovinsko v roce 2004 vstoupilo do EU, začínalo opravdu od nuly. Většina odpadu v Lublani (440 000 obyvatel) putovala rovnou na skládku. Odpadová společnost Snaga s veřejným kapitálem a odhodlané místní úřady se pod dohledem občanů rozhodly neinvestovat do drahé infrastruktury, ale zavedly systém tříděného sběru. O deset let později se Lublaň stala lídrem mezi evropskými hlavními městy a tzv. Evropským zeleným městem – částečně i díky kvalitnímu plánu odpadového hospodářství.

PŘEČTĚTE SI PŘÍBĚH LUBLANĚ (v angličtině)

POKRAČUJTE V DIAGNOSTICE

Chcete na vlastní oči vidět, jak Lublaň a další úspěšná evropská města, která realizují systém zero waste, dosáhla těchto působivých výsledků? Přidejte se k exkurzi [Zero Waste Study Tour](#), při níž se dozvíte, jak se evropské obce stávají světovou špičkou v přístupu zero waste.

Zde se například můžete podívat, co se odehrálo na exkurzi ve [Slovinsku](#).

Scénář č. 1 • Začínáme od nuly

Obrázek 12: Exkurze Zero Waste Study Tour do Slovinska (různé lokality, 2019)

Scénář č. 2

Máme za sebou první kroky

VÝCHOZÍ POZICE

Podél silnic jsme rozmístili kontejnery a provedli jsme několik neúspěšných informačních kampaní, v nichž jsme obyvatele žádali, aby dbali na odpovědnou spotřebu, ale veřejnost nespolupracovala. Vypadá to, že se nám nepodaří splnit recyklační cíle EU, a nevíme, jak postupovat. Míra recyklace je nízká a většina odpadu je uložena na skládku nebo spálena.

PŘÍLEŽITOSTI

S podporou Zero Waste Europe začneme plánovat a zaměříme se na věci, které končí v odpadu nejčastěji. Vytvoříme infrastrukturu pro opakované použití a opravy, zavedeme účinný tříděný sběr a výrazně snížíme likvidaci odpadu. Na konci očekáváme vyšší zapojení obyvatel, snížení nákladů na odpadové hospodářství a menší dopad na životní prostředí.

VÝZVY

Hledání politické podpory

Bez politické vůle či politického tlaku k žádné změně nedojde. Je důležité, aby ve vedení města byl někdo, kdo bude ochoten tento přechod řídit, případně aby vzniklo silné občanské hnutí, které by přimělo politiky zavázat se k přijetí plánu zero waste.

Tvorba plánu zero waste

Vypracování plánu zero waste je nejlepším způsobem, jak propojit občanskou společnost s vedením obce, aby převzalo za tento proces odpovědnost. Plán by měl pracovat s krátkodobými a dlouhodobými cíli pro zavedení tříděného sběru, obsahovat strategii pro předcházení vzniku odpadu, plánování infrastruktury a zajištění hladkého přechodu k trvalému snižování vzniku zbytkového odpadu (aby se situace průběžně zlepšovala).

Zákaz používání jednorázových výrobků

Je důležité dát veřejnosti najevo, že existuje silná politická vůle přejít k systému zero waste, a přijetím příslušné legislativy poukázat na to, že některé předměty na jedno použití, například igelitové sáčky nebo

plastová brčka, jsou zbytečné. Tím také vaše obec začne plnit požadavky směrnice o plastech na jedno použití.

Zaměření na největší frakci – bioodpad

Zbytky potravin a zahradnický odpad dohromady tvoří 25–50 % pevného komunálního odpadu v Evropě. Pokud se s bioodpadem správně nakládá a zpracovává se kompostováním v domácnostech, komunitním kompostováním nebo se sbírá odděleně, zajistí se tím výrazně vyšší kvalita ostatních toků odpadu a ekonomika celého systému posílí. Technicky to není nikterak složité, ale vyžaduje to pevné a cílevědomé úsilí.

Smlouva typu „Put or Pay“ nebo vlastnictví zařízení pro likvidaci

Mnohá města jsou uvězněna ve smlouvách, v nichž se zavázala k dodávání určitého množství odpadu do spaloven, na skládky nebo do mechanicko-biologických čistíren odpadních vod. Anglicky se tento systém označuje „Put or Pay“ neboli „dodej, nebo zaplať“. Je třeba navrhnout plán, jak se tohoto nežádoucího závazku zbavit a umožnit městu přejít k systému zero waste.

Scénář č. 2 · Máme za sebou první kroky

Příběh Argentony

Španělsko

Katalánské město Argentona

„Průkopníci to nikdy nemají lehké.“ Pod toto přísloví by se mohla podepsat španělská Argentona. Až do roku 2004 město s 12 000 obyvateli třídilo sklo, papír, lehké obaly a směsný odpad v pouličních kontejnerech, ale úspěch nepřicházel. Míra recyklace se držela pod 20 % a více než 80 % odpadu končilo v nedaleké spalovně v Mataró.

Díky nadšení skupiny angažovaných občanů, kteří šli do voleb s myšlenkou koncepce zero waste, město změnilo způsob nakládání se zdroji a za necelé tři roky se mu podařilo zvýšit míru recyklace na více než 70 %. Množství odpadu určeného ke spálení se snížilo o více než polovinu.

Argentona tak vydláždila cestu mnoha dalším katalánským obcím.

PŘEČTĚTE SI PŘÍBĚH ARGENTONY (v angličtině)

Scénář č. 3

V rámci Evropy je naše
obec průměrná, ale už se
neposouváme dál

VÝCHOZÍ POZICE

Máme funkční systém tříděného sběru, ale směsný odpad stále obsahuje velké množství recyklovatelných materiálů. Většinu odpadu stále odesíláme k likvidaci a kvalita vytříděných frakcí je nízká. Zavést strategii předcházení vzniku odpadu jsme nezkoušeli nebo nebyla úspěšná. Nemáme motivaci měnit stávající praxi kvůli tomu, že nás brzdí smlouva se zpracovatelem nebo že recyklace není ve srovnání s likvidací konkurenceschopná.

PŘÍLEŽITOSTI

Chceme si ověřit, že splňujeme cíle EU pro rok 2025, a musíme začít pracovat na ambicióznějších cílech, které EU stanovila pro rok 2030. Právě teď je ten pravý okamžik na tvorbu nového plánu zero waste v našem městě.

VÝZVY

S podporou organizace Zero Waste Europe se nejprve soustředíme na optimalizaci třídění s cílem výrazně zvýšit množství a kvalitu recyklátů a vytvořit dobrou strategii prevence vzniku odpadu.

Hledání politické podpory

Bez politické vůle či politického tlaku k žádné změně nedojde. Je důležité, aby ve vedení města byl někdo, kdo bude ochoten tento přechod řídit, případně aby vzniklo silné občanské hnutí, které by přimělo politiky zavázat se k přijetí plánu zero waste.

Tvorba plánu zero waste

Vypracování plánu zero waste je nejlepším způsobem, jak propojit občanskou společnost s vedením obce, aby převzalo za tento proces odpovědnost. Plán by měl pracovat s krátkodobými a dlouhodobými cíli pro zavedení tříděného sběru, obsahovat strategii pro předcházení vzniku odpadu, plánování infrastruktury a zajištění hladkého přechodu k trvalému snižování vzniku zbytkového odpadu (aby se situace průběžně zlepšovala).

Zaměření na největší frakci – bioodpad

Zbytky potravin a zahradnický odpad dohromady tvoří 25–50 % pevného komunálního odpadu v Evropě. Pokud se s bioodpadem správně nakládá a zpracovává se kompostováním v domácnostech, komunitním kompostováním nebo se sbírá odděleně, zajistí se tím výrazně vyšší kvalita ostatních toků odpadu a ekonomika celého systému posílí. Technicky to není nikterak složité, ale vyžaduje to pevné a cílevědomé úsilí.

Smlouva typu „Put or Pay“ nebo vlastnictví infrastruktury pro likvidaci

Mnohá města jsou uvězněna ve smlouvách, v nichž se zavázala k dodávání určitého množství odpadu do spaloven, na skládky nebo do mechanicko-biologických čistíren odpadních vod. Anglicky se tento systém označuje „Put or Pay“ neboli „dodej, nebo zaplať“. Je třeba navrhnout plán, jak se tohoto nežádoucího závazku zbavit a umožnit městu přejít k zero waste.

Scénář č. 3

Příběh Pontevedry

Španělsko

Španělská provincie Pontevedra se zaměřila na biologický odpad

Provincie Pontevedra v Galicii, kterou tvoří 61 obcí, měla dlouhodobě neefektivní systém odpadového hospodářství. Třídilo se pouze 9 % odpadu a zbývajících 91 % překonávalo více než 100kilometrovou vzdálenost, aby se spálilo nebo uložilo na skládku.

V rámci plnění povinností pro recyklaci stanovených Evropskou unií zahájila provincie místo tohoto neudržitelného a nákladného systému projekt s názvem Revitaliza. Vybuodovala decentralizovaný systém komunitního kompostování biologického odpadu založený na třech klíčových faktorech:

- vhodná lokalita, kde bude probíhat kompostování v každé obci s ohledem na místní potřeby;
- návrh a implementace efektivního systému monitoringu prostřednictvím mobilní aplikace, který dokázal rychle identifikovat a řešit průběžně se objevující problémy;
- dobrá informovanost veřejnosti, jak mohou kompostovat kuchyňský a zahradnický odpad v nových komunitních centrech, a plán, který reaguje na potřeby každé obce.

V roce 2019, po pouhých třech letech, provincie úspěšně dokončila projekt ve více než dvou třetinách obcí a dosáhla výborných výsledků.

[PŘEČTĚTE SI PŘÍBĚH PONTEVEDRY \(v angličtině\)](#)

Scénář č. 4

Plníme recyklační cíle EU, ale chceme dělat víc

VÝCHOZÍ POZICE

Domníváme se, že všechny základní prvky programu zero waste již naše obec zavedla. Zbývá nám udělat několik zásadních kroků, abychom dosáhli ještě lepších výsledků.

PŘÍLEŽITOSTI

S podporou organizace Zero Waste Europe se chceme soustředit na snižování množství odpadu, optimalizaci tříděného sběru a snížení vzdálenosti při nakládání s odpady. Zaměříme se také na snížení zbytkového odpadu.

VÝZVY

Plán pro snižování zbytkového odpadu

Vzhledem k tomu, že produkujeme méně než 100 kg zbytkového odpadu na osobu za rok, je potřeba pečlivě zkoumat jeho složení a navrhnout cílené kroky, jak nahradit problematické výrobky nebo zavést jejich sběr a recyklaci. Plán by měl obsahovat střednědobý cíl snížit množství zbytkového odpadu na méně než 50 kg na osobu za rok a ukončit skládkování a spalování v nadcházejících desetiletích.

Spolupráce s veřejností a místními firmami s cílem nevytvářet žádný odpad

V oblasti řízení zdrojů může město udělat opravdu hodně. Momentálně se vyrábí velké množství neudržitelných výrobků a obalů a výrobci je mohou bez omezení prodávat, aniž by se museli zabývat otázkou, jak s nimi bude nakládáno poté, co se z nich stane odpad. K postupnému vyřazení materiálů a výrobků, které nelze efektivně zpracovat v rámci bezodpadového systému, lze využít místní řešení šitá na míru a nové obchodní modely.

Scénář č. 4

Příběh Contariny

Itálie

Příběh italské společnosti Contarina

Dělat obyčejné věci neobyčejně dobře – to je motto společnosti Contarina, která zajišťuje odpadové hospodářství v okresech Priula a Treviso v severní Itálii, kde žije celkem 550 000 obyvatel. Firma Contarina dlouhodobě patřila k průkopníkům, ale neusnula na vavřínech. Poté, co překročila úroveň recyklace 50 % na začátku 21. století, se začala znovu zaměřovat na snižování zbytkového odpadu na minimum.

V roce 2015 třídila již více než 85 % odpadu a roční produkce zbytkového odpadu na jednoho obyvatele nepřesahovala 60 kg. Přitom měla nejlevnější systém odpadového hospodářství v celé zemi vytvářela více zelených pracovních míst.

Přestože je Contarina již nyní nejlepším evropským hráčem v oblasti odpadového hospodářství, míří ještě výš. Jejím cílem do roku 2022 je recyklace na úrovni 96 % a množství zbytkového odpadu na obyvatele 10 kg, což je 80% zlepšení oproti dosavadním výsledkům.

PŘEČTĚTE SI PŘÍBĚH CONTARINY (v angličtině)

ZVLÁŠTNÍ
SCÉNÁŘE

SCÉNÁŘ Č. 5

Potřebujeme přejít od spalování k nízkouhlíkovým alternativám

VÝCHOZÍ POZICE

Máme funkční systém tříděného sběru, ale ve směsném odpadu se stále nachází velké množství recyklovatelných materiálů. Přesto je značné množství odpadu stále určeno k likvidaci nebo vývozu do zahraničí. Motivace ke změnám je nízká, protože nás brzdí smluvní závazky vůči subjektům, které zajišťují likvidaci odpadu. Naše národní vláda však přijala ambiciózní program dekarbonizace, jenž bude znamenat konec spalování odpadu v příštích desetiletích. Navíc díky tomu, že energie získaná z obnovitelných zdrojů nahrazuje uhelné a plynové elektrárny, výroba energie ve spalovnách má horší dopad z hlediska ochrany klimatu.

PŘÍLEŽITOSTI

Veřejnost v naší obci a na celém světě žádá přijetí účinných opatření pro boj s klimatickou krizí. I my chceme na tyto požadavky reagovat. Propojení odpadového hospodářství s ochranou klimatu vyžaduje komplexní holistický přístup k politice řízení zdrojů na komunální úrovni. Zero waste a uhlíková neutralita budou hlavním bodem komunálního plánování pro nadcházející desetiletí.

VÝZVY

Ukončení spalování a dalších způsobů likvidace, které vytvářejí značnou uhlíkovou zátěž, vyžaduje snížení množství produkovaného odpadu a zvýšení efektivity systému sběru. Kromě toho budeme muset vybudovat novou infrastrukturu nebo přizpůsobit existující tak, abychom umožnili zpětné získávání materiálů ze zbytkového odpadu a zajistili jeho biologickou stabilizaci, čímž bychom dosáhli radikálního snížení tvorby metanu o více než 90 %.

Hledání politické podpory

Bez politické vůle či politického tlaku k žádné změně nedojde. Ačkoli veřejnost žádá přijetí opatření na ochranu klimatu a národní legislativa již příslušné závazky obsahuje, je nutné, aby byl ve vedení obce někdo, kdo bude ochoten tento přechod realizovat, případně aby vzniklo silné občanské hnutí, které by přimělo politiky zavázat se k přijetí plánu zero waste a ukončit všechny formy spalování odpadu.

Tvorba plánu zero waste

Vypracování plánu zero waste je nejlepším způsobem, jak propojit občanskou společnost s vedením obce, aby převzalo za tento proces odpovědnost. Plán by měl pracovat s krátkodobými a dlouhodobými cíli pro předcházení vzniku odpadu a opětovné použití, reorganizaci tříděného sběru a plánování infrastruktury. Měl by zajistit výrazné snížení množství odpadu, které bude určeno k likvidaci, čímž se nenaplní značná část stávající kapacity pro likvidaci odpadu.

Smlouva typu „Put or Pay“ nebo vlastnictví zařízení pro likvidaci

Mnohá města jsou uvězněna ve smlouvách, v nichž se zavázala k dodávání určitého množství odpadu do spaloven, cementáren a jiných spalovacích zařízení. Anglicky se tento systém označuje „Put or Pay“ neboli „dodej, nebo zaplať“. Každá smlouva má svá specifika a vždy lze najít způsob, jak ji vypovědět, i kdyby mělo v nejhorším případě dojít ke snížení výhodnosti investice nebo vypršení platnosti smlouvy. Je třeba navrhnout takový plán, aby po ukončení spalování bylo možné zavést nízkouhlíkovou alternativu.

Alternativa spalování, která splňuje požadavky EU

V souladu s aktuálními požadavky Evropské unie budou muset obce snížit množství odpadu, který odvázejí na skládku, o 10 % do roku 2035. Některé vnitrostátní předpisy jdou ještě dál a zakazují skládkování veškerého odpadu, který má určitou výhřevnou hodnotu nebo úroveň biologické aktivity. Systém pokročilé mechanicko-biologické úpravy označovaný jako znovuzískání materiálu a biologická úprava (z anglického material recovery and biological treatment) je schopen třídit cenné materiály ze směsného odpadu a zajistit snížení biologické aktivity na úroveň nižší, než jsou limity stanovené evropskou směrnicí o skládkách odpadů pro bezpečné uložení na skládku. Tento systém je flexibilnější a levnější než spalování a lze jej realizovat mnohem rychleji, i když bude využívat stávající infrastrukturu.

SCÉNÁŘ Č. 5

Příběh Besançonu

Francie

Odklon od spalování ve francouzském Besançonu

Ve francouzském městě Besançon a v jeho okolí žije 225 000 obyvatel, z toho polovina v hustě osídlených oblastech.

Dříve byl tamní odpad spalován ve spalovně skládající se ze dvou různých pecí, přičemž jedna z nich pocházela z roku 1975.

V roce 2008 se Besançon a okolní obce rozhodly spalování ukončit a starou pec uzavřít. Zvolily cestu decentralizovaného kompostování a systém plateb podle množství odpadu.

PŘEČTĚTE SI PŘÍBĚH BESANÇONU (v angličtině)

ZVLÁŠTNÍ
SCÉNÁŘE

SCÉNÁŘ Č. 6

Jsme turistická destinace

VÝCHOZÍ POZICE

Naše město je do značné míry ovlivněno sezónním turismem, protože místní obyvatelé sem jezdí na dovolenou nebo protože několik měsíců v roce zde pobývá hodně turistů. Mimo sezónu systém nakládání s odpady vcelku funguje, ale když přijedou turisté, chybí nám plán, jak toto dočasné přelidnění řešit.

PŘÍLEŽITOSTI

„Zelená“ řešení prospívají nejen životnímu prostředí a místním občanům, ale dokážou vytvořit přidanou hodnotu i pro cestovní ruch. Je třeba vytvořit plán, který umožní sezónním návštěvníkům zapojit se do předcházení vzniku odpadu a jeho třídění, i když se touto problematikou ve svém trvalém bydlišti nezabývají.

VÝZVY

Bez ohledu na to, jaký systém odpadového hospodářství ve městě v současné době funguje, je třeba přezkoumat a optimalizovat veškerá opatření tak, aby byla kompatibilní se sezónními výkyvy a velkým přílivem turistů.

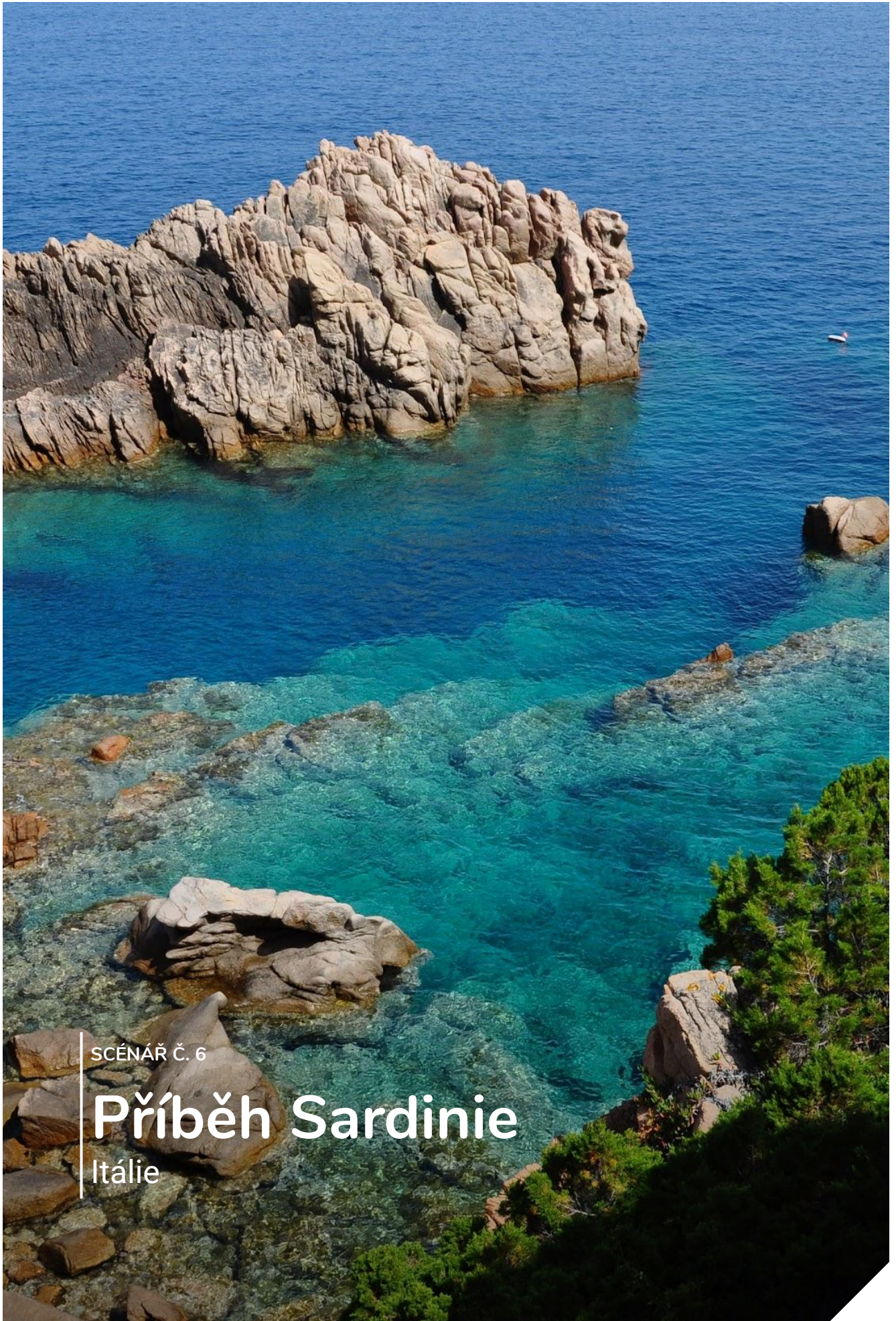
Vyplatí se vzdělávat turisty?

Turisté nezůstanou ve vaší obci dlouho, a proto s nimi není nutné komunikovat stejným způsobem jako s místními obyvateli. Pro turisty je klíčové, aby zavedená opatření snadno pochopili a respektovali. Je důležité zaměřit se na odpady v místech, která turisté hojně navštěvují, jako jsou především hotely, bary a restaurace.

Infrastruktura a systémy sběru musejí být připraveny na výkyvy v množství odpadu během roku a podporovat recyklaci. Tajemstvím úspěšného plánu zero waste je jeho flexibilita, které lze dosáhnout průběžnou analýzou komunálního odpadu. Je třeba identifikovat problematické složky a věnovat jim zvýšenou pozornost. Informace pro turisty a místní obyvatele by se měly zaměřit na opakované použití a odkazovat například na místa, kde si lze naplnit vlastní nádoby vodou, na systémy zálohování a podobné služby.

Tvorba plánu zero waste

Plán by měl zahrnovat opatření vedoucí ke snížení produkce odpadu a zvýšení odděleného sběru. Klíčem ke snížení produkce odpadu bude samostatný plán předcházení vzniku odpadu. Jeho hlavními body bude omezení jednorázových výrobků a obalů, vybudování veřejných píttek, předcházení plýtvání potravinami a podpora místní produkce.

SCÉNÁŘ Č. 6

Příběh Sardinie

Itálie

Zero waste na Sardinii

Tato vyhledávaná turistická destinace ve Středozezemním moři se vypořádala s nelehkými podmínkami a vydala se cestou zero waste.

Díky politické vůli, zapojení široké veřejnosti a nejnovějším technologiím Sardinie v posledním desetiletí zaznamenala nejrychlejší růst míry třídění odpadu ze všech italských regionů.

Dnes je produkce odpadu na celém ostrově velmi nízká. Míra tříděného sběru dosahuje 60 % a v některých oblastech šplhá dokonce až k 90 %.

[PŘEČTĚTE SI PŘÍBĚH SARDINIE \(v angličtině\)](#)

ZVLÁŠTNÍ
SCÉNÁŘE

SCÉNÁŘ Č. 7

Nacházíme se v odlehlé
venkovské oblasti nebo
na ostrově

VÝCHOZÍ POZICE

Naše obec leží daleko od hustě obydlených oblastí. To znamená, že řešení, která fungují jinde, nemusejí být pro nás vhodná nebo budou mnohem nákladnější. Odlehlé lokality včetně malých izolovaných oblastí, například malých ostrovů, čelí úplně jiným výzvám než většina měst a konkrétní scénáře se mohou v jednotlivých případech značně lišit. Pro takové obce bude třeba nalézt skutečně lokální řešení šité na míru a maximálně optimalizovat systém sběru recyklovatelných materiálů.

PŘÍLEŽITOSTI

Chceme vytvořit efektivní, hospodárný, decentralizovaný systém, který bude odpovídat naší situaci. Plán zero waste musí být flexibilní, aby vyhovoval specifickým požadavkům naší obce.

VÝZVY

Hospodárný a udržitelný systém

Izolovaná poloha naší obce znamená, že čím méně odpadu vytvoříme, tím méně ho budeme muset přepravovat a tím nižší náklady budeme mít. Toho lze dosáhnout dobrou strategií pro předcházení vzniku odpadu, například omezením výrobků a obalů na jedno použití, místním zpracováním organického odpadu a zavedením kvalitního systému sběru a ukládání těch druhů odpadů, u kterých lokální zpracování není možné.

Nakládání s biologickým odpadem

Biologický odpad představuje nejvýznamnější frakci odpadu, stejně jako kdekoli jinde. Vzhledem k jeho vysoké hustotě a biologické aktivitě jej nelze dlouhodobě skladovat a takřka každodenní přeprava do velkých zařízení na zpracování biologického odpadu z finančních důvodů nepřipadá v úvahu. Nejchopitelnějším a z ekologického hlediska nejvhodnějším řešením je nakládání s bioodpadem přímo v místě. V závislosti na konkrétních podmínkách se může jednat o domácí kompostování, komunitní kompostování nebo anaerobní digesci.

Nakládání se suchým odpadem

Pokud se biologický odpad shromažďuje a zpracovává odděleně, lze výrazně snížit frekvenci sběru ostatních frakcí a odvážet je do vzdálené třídírny méně často.

Řešení problematických druhů odpadu

Komplikaci mohou představovat použité hygienické potřeby, jejichž skladování je z hlediska ochrany zdraví problematické. Proto je třeba navrhnout účinná preventivní opatření, například opakovaně použitelné alternativy nebo sterilizace či stabilizace před skladováním.

A photograph of a narrow street in a village. The buildings are made of light-colored stone or brick, with some windows and doors covered in metal grates. The street is lined with dense green foliage, including trees and vines. The scene is captured in a cinematic style with soft lighting.

SCÉNÁŘ Č. 7

Příběh Sălacey

Rumunsko

Sălacea – šampion z rumunského venkova

Město Sălacea na severozápadě Rumunska začínalo téměř od nuly a za pouhé tři měsíce se mu podařilo dosáhnout 40% úrovně recyklace. A navíc za stejnou dobu snížilo množství komunálního odpadu o 55 %.

Ve spolupráci s organizacemi Zero Waste Europe a Zero Waste Romania tamní úřady zavedly systém zero waste postavený na těchto prvcích:

- kompletní tříděný sběr pěti toků odpadu (včetně biologického) tzv. ode dveří (z anglického door-to-door);
- spolupráce s místními firmami, mimo jiné se společností Eco Bihor, která zajišťuje provoz regionálních třídíren a úpraven odpadu;
- zapojení veřejnosti prostřednictvím komplexního čtyřtýdenního vzdělávacího programu založeného na efektivní komunikační strategii.

Za pouhé 3 měsíce město Sălacea dosáhlo vynikajících výsledků:

- celkové množství odpadu kleslo ze 106,7 t na 47,93 t (pokles o 55 %);
- množství odpadu uloženého na skládku kleslo ze 105 t (98 %) na 26,3 t (55 %);
- množství vytríděného odpadu vzrostlo z 1 % na 61 %;
- míra zapojení místních občanů se zvýšila z 8,4 % na 97 %.

PŘEČTĚTE SI PŘÍBĚH SĂLACEY (v angličtině)

Dobře víme, že každé město je jiné. Rádi vám pomůžeme se zevrubnou analýzou situace a určením klíčových kroků potřebných pro vytvoření plánu zero waste, který bude ušitý na míru potřebám vaší obce.

Obrat'te se prosím na naše odborníky na adrese cities@zerowasteeurope.eu

A blue-tinted photograph showing several hands carefully planting a small seedling into the soil. The hands are positioned around the base of the plant, gently holding it in place. The background is blurred, focusing attention on the hands and the young plant. The overall mood is one of care and growth.

Další kroky

ČÁST 4

Tato příručka vás má provést prvními kroky na cestě k realizaci koncepce zero waste.

Jako navazující podporu vám nabízíme další zdroje, které vám usnadní tvorbu plánu zero waste, jeho realizaci, monitoring a hodnocení na místní úrovni.

Naleznete v nich další informace, praktické rady, šablony a užitečné nástroje.

Veškeré zdroje jsou k dispozici online na stránkách [Zero Waste Europe Academy](#).

Zero Waste Europe Academy

Téma zero waste a oběhového hospodářství je nyní velice aktuální, a proto je důležité, aby obce a všechny zainteresované strany na komunální úrovni měly přístup k podrobným informacím a návodným materiálům, které jim pomohou při zavádění efektivních opatření v rámci přístupu zero waste.

Zero Waste Europe Academy má k dispozici špičkové nástroje, důvěryhodné zdroje a zkušené odborníky, kteří se podílejí na přechodu Evropy k principům zero waste. Pomohou vám najít cestu k úspěšné realizaci koncepce zero waste. Zero Waste Europe Academy staví na bohatých zkušenostech, které jsme získali v Evropě během uplynulého desetiletí, a je připravena poskytnout podporu každému, kdo se rozhodne snižovat množství odpadu a naučit se předcházet jeho vzniku.

Zero Waste Europe Academy nabízí online platformu, praktické workshopy s osobní účastí a zajímavé exkurze. Naše online platforma obsahuje spoustu videí a audionahrávek v rámci série webinářů, kterou jsme nazvali Zero Waste Live! a v níž se setkáváme s inspirativními lidmi, kteří přicházejí s pokrokovými myšlenkami, a diskutujeme o nejrůznějších tématech spojených se zero waste.

KDO UVIDÍ, TEN UVĚŘÍ

Zero Waste Europe Academy není jen online prostředí – můžeme se podívat přímo k vám do vaší obce. Naším cílem je šířit informace o zero waste a pomáhat lidem v celé Evropě měnit strategie odpadového hospodářství – především omezovat množství odpadu a předcházet jeho vzniku.

Zaměstnanci organizace Zero Waste Europe a experti pořádají exkurze, při kterých se mohou účastníci inspirovat konkrétními příklady přímo v nejúspěšnějších evropských městech, která již zavedla systém zero waste. Zajišťují také online školení a workshopy s osobní účastí, které zkušenější odborníci z organizace Zero Waste Europe v případě zájmu přizpůsobí přímo vašim potřebám a požadavkům.

Pokud byste například uvítali podporu při zavádění decentralizovaného kompostování, zajímá vás, jaké nejnovější obchodní modely zero waste pronikají v dnešní době na trh, nebo hledáte informace o tom, co by měl obsahovat plán zero waste vaší obce, neváhejte a obraťte se na Zero Waste Academy.

Ať už jste obecní úředník, odborník pro odpadové hospodářství, nezisková organizace, škola, firma nebo se zkrátka zajímáte o nové trendy, v Zero Waste Europe Academy vám rádi poskytneme užitečné informace.

NAŠTIVTE STRÁNKY ZERO WASTE EUROPE ACADEMY (v angličtině)

Certifikace Zero Waste Cities pro nejúspěšnější evropské obce a Zero Waste Label pro firmy

Pojem zero waste se v současné době používá stále častěji. O zero waste se zajímá vedení měst, nejrůznější firmy od malých kaváren až po velké hotely i jednotlivci – dostává se do povědomí stále většího množství lidí, kteří si uvědomují, že současný ekonomický model je třeba přiblížit oběhovému hospodářství. Vize zero waste je stále populárnější a my jsme hrdí, že jsme k jejímu šíření mohli přispět.

Nicméně společně s tím, jak se pojem zero waste šíří, dochází k tomu, že se jeho definice posunuje a ztrácí svůj původní význam. Některé instituce, od obcí až po velké korporace, začaly sebe nebo svoji firmu označovat jako zero waste, aniž by správně pochopily komplexní přístup, na němž je toto označení založeno.

Abychom ochránili podstatu koncepce zero waste, a především usnadnili její realizaci, vyvinuli jsme v Zero Waste Europe Academy certifikaci, kterou udělujeme nejúspěšnějším evropským firmám a obcím. O certifikaci, která je momentálně zastoupena v osmi evropských státech, se může ucházet každá evropská obec. Označení je určeno pro malé a střední firmy, akce či organizace, jež ve své práci nebo činnosti zavádějí přístupy zero waste.

Další informace o této iniciativě [naleznete na webových stránkách Zero Waste cities](#).

Závěr

ČÁST 5

Koncepce zero waste se mezi širokou veřejností setkává se stále větším pochopením a na úrovni Evropské unie již vzniká potřebná legislativa. Nyní je potřeba soustředit se na zavádění přístupů zero waste na místní úrovni. Proto jsme připravili tuto příručku, která se snaží co nejlépe vystihnout podstatu zero waste.

Na naši planetu dopadá hrozba klimatické a ekologické katastrofy, a proto je potřeba změny velice důležitá a naléhavá. Potřebujeme odvážné lídry z řad politiků i dobrovolníků. Tento materiál má sloužit jak jednotlivcům, tak organizacím, které se chtějí těmito otázkami zabývat, přehodnotit stávající vzorce spotřeby a výroby, vytvořit bližší spojení s přírodou a posílit vztahy uvnitř občanské společnosti.

Doufáme, že tohle je jen první krok na vaší cestě k realizaci zero waste. V Zero Waste Europe Academy na vás čekají další podpůrné nástroje a zdroje, díky kterým se budete moci věnovat tomuto tématu ještě podrobněji. Využijte naši pomoc a podporu. Přejeme vám hodně úspěchů a budoucnost bez odpadu!

Pro další informace nám napište na e-mailovou adresu cities@zerowasteeurope.eu nebo si vyhledejte [svého národního koordinátora](#).

AUTORSKÝ TÝM

Joan Marc Simon

výkonný ředitel, Zero Waste Europe

Jack McQuibban

koordinátor programu pro města a obce, Zero Waste Europe

Pierre Condamine

odborník na odpadové hospodářství, Zero Waste Europe

Esra Tat

náměstkyně ředitele, Zero Waste Europe

Enzo Favoino

předseda vědeckého výboru, Zero Waste Europe

PŘEKLAD

Ina Maertens

EDITACE

Agnese Marcon

Lucie Krejčí

Romana Kaclíková

PODĚKOVÁNÍ

[Ekologi Brez Meja / Ekologové bez hranic](#)

[Hnutí DUHA / Friends of the Earth Czech Republic](#)

[The Zero Waste Europe network](#)

FOTOGRAFIE

Obálka: Jacob Lund on Shutterstock; strana 9: Martino Pietropoli on Unsplash; strana 11: Open source – CANVA; strana 13: Open source – CANVA; strana 31: Vectors Market and Adrien Coquet on the Noun Project, Freepik on Flaticon; strana 35: UN Sustainable Developments Goals; strana 41: Rethink Plastic alliance & Visual Thinkery; strana 44: Jack McQuibban – Zero Waste Europe; strana 46: Freepik on Flaticon; strana 51: Open source; strana 54: NOUS Anti Gaspi; strana 68: Amel Majanovic on Unsplash; strana 70: Tjaša Frida Jenko – Fridizia; strana 74: Tjaša Frida Jenko – Fridizia; strana 79: Pierre Condamine – Zero Waste Europe; strana 83: Boris Maric, Riviera Garibaldi, vista dell'ex-ospedale e del ponte dell'Università; strana 88: Wikipedro, Ensemble architectural du Quai Vauban à Besançon; strana 93: Yahima Hernandez Cruz on Pexels; strana 98: Open source; strana 101: Open source; strana 107: Rethink Plastic alliance & Friend Production

GRAFICKÁ ÚPRAVA

Noiza

Více informací naleznete na stránkách zerowastecities.eu nebo se obraťte na e-mailovou adresu cities@zerowasteurope.eu.

Zero Waste Europe je organizace spojující evropské obce a města, instituce, firmy, odborníky a další zájemce, kteří se zajímají o přístup zero waste a snaží se snížit množství odpadu. Nabízíme potřebné nástroje a rady, jak přehodnotit vztah ke zdrojům, změnit životní styl a přejít na udržitelnější vzorce výroby a spotřeby v souladu s principy oběhového hospodářství.

Hnutí DUHA

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhýbat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. V oblasti odpadů prosazujeme zero waste principy na všech úrovních. Jsme členská organizace sítě Zero Waste Europe.

Zero Waste Europe a Hnutí DUHA děkují Evropské unii za finanční podporu. Za obsah tohoto informačního materiálu plně zodpovídá Zero Waste Europe a nemůže na něj být nahlíženo jako na stanovisko donora. Evropská unie nenese odpovědnost za využívání informací poskytnutých v rámci tohoto materiálu.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Zero Waste Europe, květen 2020
Attribution-NonCommercial-ShareAlike
4.0 International

ZERO
WASTE
EUROPE

